Personu ar invaliditāti viedoklis par personu ar invaliditāti situāciju Latvijā

2024

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪBSARGS

SIA "RAIT Custom Research Baltic"

Saturs

1. Pētījuma tehniskā informācija 4
1.1. Termini, saīsinājumi un apzīmējumi 4
1.2. Apzīmējumi 4
1.3. Izlases raksturojums (%) 5
2. Aptaujas rezultāti 7
2.1. Sabiedrības attieksme pret personām ar invaliditāti 7
2.2. Zināšanas par iestādi, kurā vērsties diskriminācijas gadījumā 11
2.3. Iestādes, kurās vērstos pēc palīdzības diskriminējošās attieksmes gadījumā 13
2.4. Personu ar invaliditāti dzīves kvalitātes vērtējums 19
2.5. Situācijas veselības un sociālo pakalpojumu jomās pārmaiņu vērtējums 22
2.6. Situācijas dažādās sabiedrības dzīves jomās pārmaiņu vērtējums 25
2.7. Situācijas vides pieejamības jomā pārmaiņu vērtējums 28
2.8. Jomas saistībā ar pieaugušajiem ar invaliditāti, par kurām valsts un pašvaldību iestādēm būtu jārūpējas vairāk 31
2.9. Jomas saistībā ar bērniem ar invaliditāti, par kurām valsts un pašvaldību iestādēm būtu jārūpējas vairāk 36
2.10. Personu ar invaliditāti iesaistīšanās tiesību nodrošināšanā 41
2.11. Personu ar invaliditāti līdzdalība sociālajās aktivitātēs 44
2.12. Personu ar invaliditāti līdzdalību sociālajās aktivitātēs kavējošie iemesli 48
2.13. Informācijas pieejamības vērtējums par dažādiem pakalpojumiem personām ar invaliditāti (kustību traucējumiem) 50
2.14. Dažādu iestāžu un objektu vides pieejamības vērtējums personām ar kustību traucējumiem 53
2.15. Ielu infrastruktūras pašvaldībā vērtējums personām ar kustību traucējumiem 56
2.16. Informācijas pieejamības vērtējums par dažādiem pakalpojumiem personām ar redzes traucējumiem 58
2.17. Dažādu iestāžu un objektu vides pieejamības vērtējums personām ar redzes traucējumiem 61

2.18. Ielu infrastruktūras un citu risinājumu pašvaldībā vērtējums personām ar redzes traucējumiem 64
2.19. Informācijas pieejamības vērtējums par dažādiem pakalpojumiem personām ar dzirdes traucējumiem 66
2.20. Dažādu iestāžu un objektu vides pieejamības vērtējums personām ar dzirdes traucējumiem 69
2.21. Informācijas pieejamības vērtējums par dažādiem pakalpojumiem personām ar intelektuālās attīstības traucējumiem 72
3. Galvenie secinājumi 75
4. Rekomendācijas 83
5. Pielikums 86
6. Aptaujas anketa 89

Vāka attēls ģenerēts ar ChatGPT

1. Pētījuma tehniskā informācija

Pētījuma veicējs	RAIT Custom Research Baltic
Mērķa grupa	Personas ar invaliditāti, personu ar invaliditāti pārstāvji
Izlases veids	Kvotu izlase
Plānotās izlases apjoms	300 respondenti
Sasniegtās izlases apjoms	304 respondenti
Aptaujas metode	Interneta aptauja (CAWI), telefonaptauja (CATI), klātienes aptauja (CAPI)
Aptaujas laiks	28.05.-03.07.2024

1.1. Termini, saīsinājumi un apzīmējumi

Bāze – respondentu skaits, kuri atbildēja uz konkrēto jautājumu (n = skaits)

CAPI – datorizētās klātienes intervijas (Computer Assisted Personal Interviews)

CATI – datorizētās telefonintervijas (Computer Assisted Telephone Interviews)

CAWI – datorizētās intervijas tiešsaistes režīmā internetā (Computer Assisted Web Interviews)

GRT – personas ar garīga rakstura traucējumiem

Izlase – pētījuma mērķa grupas kopuma mikromodelis

Respondents – aptaujas dalībnieks

1.2. Apzīmējumi

* – Bāze ir pārāk maza (30<n<50 respondenti), lai veiktu statistiski nozīmīgus secinājumus

** – Bāze ir pārāk maza (n<30 respondenti), datiem ir ilustratīva nozīme

↑ – Rādītājs ir statistiski nozīmīgi augstāks kā visā izlasē (varbūtība 95%)

↓ – Rādītājs ir statistiski nozīmīgi zemāks kā visā izlasē (varbūtība 95%)

– Rādītājs ir statistiski nozīmīgi augstāks kā 2020. vai 2014. gadā (varbūtība 95%)

– Rādītājs ir statistiski nozīmīgi zemāks 2020. vai 2014. gadā (varbūtība 95%)

1.3. Izlases raksturojums (%)

Bāze: visi respondenti, n=304

1 – Šeit un turpmāk atskaitē rādītājs “Strādā” apvieno sevī “Strādā uz pilnu slodzi” un “Strādā uz nepilnu slodzi/ gadījuma darbus”.

2 – Šeit un turpmāk atskaitē rādītājs “Personas ar garīga rakstura traucējumiem” apvieno sevī “Psihiskās saslimšanas” un “Intelektuālās attīstības traucējumus”. Ņemot vērā, ka ir personas vienlaicīgi gan ar psihiskām saslimšanām, gan intelektuālās attīstības traucējumiem, tad rādītājā “Personas ar garīga rakstura traucējumiem” šie cilvēki tika ieskaitīti vienu reizi.

2. Aptaujas rezultāti

2.1. Sabiedrības attieksme pret personām ar invaliditāti

Latvijas ģimenēs atbalsts personām ar invaliditāti saglabājas stabils

Kopumā vērtējot Latvijas sabiedrības, dažādu institūciju un iestāžu pārstāvju attieksmi, visvairāk atbalstošu attieksmi personas ar invaliditāti izjūt ģimenē (sk. 1. attēlu). 74% aptaujas dalībnieku norāda, ka attieksme pret personām ar invaliditāti ģimenē ir atbalstoša, 14% norāda, ka tā ir neitrāla un tikai 2% gadījumu atzinuši, ka attieksme pret personām ar invaliditāti no ģimenes puses ir diskriminējoša. Attieksmes vērtējums ģimenē kopš 2014. gada nav būtiski mainījies.

Veselības aprūpes iestāžu attieksmes uzlabošanās pret personām ar invaliditāti kopš 2014. gada

Sarindojot institūciju un iestāžu pārstāvju grupas ārpus ģimenes loka pēc saņemtā atbalstošā procentuālā vērtējuma attieksmē pret personām ar invaliditāti, atbalstošākās grupas ir veselības aprūpes iestāžu pārstāvji (46%) un kaimiņi (45%). Jāatzīmē, ka veselības aprūpes iestāžu atbalstošas attieksmes vērtējums, salīdzinot ar 2014.gadu, ir uzlabojies par 10 procentpunktiem (no 36% līdz 46% 2024. gadā) un, salīdzinot ar 2020.gadu, ir uzlabojies par 13 procentpunktiem (no 33% līdz 46% 2024. gadā), kamēr kaimiņu attieksmes vērtējums, salīdzinot ar iepriekš 2014. gadā un 2020. gadā veiktajām aptaujām, nav nozīmīgi mainījies.

Kaimiņu un veikalu pārdevēju atbalsts personām ar invaliditāti pieaug

Nākamās grupas ar augstāku procentuālo īpatsvaru atbalstošai attieksmei pret personām ar invaliditāti, ir pārdevēji veikalos (32%), sabiedrisko transportlīdzekļu vadītāji (29%), banku darbinieki (27%), apkārtējā sabiedrība (26%) un valsts un pašvaldību iestādes (23%). Jāuzsver, ka četru gadu laikā, salīdzinot ar iepriekšējo 2020. gadā veikto aptauju, atbalstošas attieksmes vērtējums ir palielinājies veikalu pārdevēju vidū (par 10 procentpunktiem, no 22% 2020. gadā līdz 32% 2024. gadā), sabiedrisko transportlīdzekļu vadītāju grupā (par 9 procentpunktiem, no 20% 2020. gadā līdz 29% 2024. gadā) un apkārtējai sabiedrībai kopumā (par 10 procentpunktiem no 16% 2020. gadā līdz 26% 2024. gadā).

Sabiedrisko transportlīdzekļu vadītāji kļūst atbalstošāki pret personām ar invaliditāti

Transportlīdzekļu vadītāju grupā atbalstošas attieksmes vērtējums ir palielinājies salīdzinot arī ar 2014. gada aptauju (no 19% 2014. gadā, 20% 2020. gadā līdz 29% 2024. gadā). Veikalu pārdevēju vidū un apkārtējai sabiedrībai kopumā atbalstošas attieksmes uzlabojums 2024. gadā ir novērots pēc krituma 2020. gadā.

Banku darbinieku vidū atbalstošas attieksmes vērtējums (27%) nav mainījies salīdzinājumā ar 2020. gada aptauju, taču nav arī uzlabojies, ja salīdzina ar 2014. gada aptaujas datiem, kurā 37% aptaujas dalībnieku norādījuši, ka bankas darbinieku attieksme pret personām ar invaliditāti ir atbalstoša.

Diskriminējošas attieksmes mazināšanās izglītības iestādēs un darba devēju vidū

Visbūtiskāk diskriminējošas attieksmes vērtējums kopš 2020. gada ir samazinājies izglītības iestādēm (par 13 procentpunktiem, no 26% 2020. gadā līdz 13% 2024. gadā), kas 2024. gadā ir tāds pats kā 2014. gadā. Tāpat diskriminējošas attieksmes vērtējums četru gadu laikā ir samazinājies tādām sabiedriskajām grupām kā publisko pasākumu rīkotājiem (par 8 procentpunktiem, no 18% 2020. gadā līdz 10% 2024. gadā), darba devējiem (par 8 procentpunktiem, no 32% 2020. gadā līdz 25% 2024. gadā) un tiesībsargājošām iestādēm (samazinājums par 5 procentpunktiem, no 11% 2020. gadā līdz 6% 2024. gadā).

Tiesībsargājošām iestādēm diskriminējošas attieksmes īpatsvars 2024. gadā ir samazinājies arī salīdzinājumā ar 2014. gadu (no 11% 2014. gadā līdz 6% 2024. gadā), turpretī darba devējiem diskriminējošas attieksmes vērtējums (25%) 2024. gadā vēl joprojām ir augstāks, salīdzinot ar 2014. gadu, kad 17% aptaujas dalībnieku norādījuši, ka darba devēju attieksme pret personām ar invaliditāti ir diskriminējoša.

Darba devēju un apkārtējās sabiedrības diskriminējoša attieksme pret personām ar invaliditāti joprojām izaicinoša problēma

Kopumā vēl joprojām augstāks diskriminējošas attieksmes īpatsvars pret personām ar invaliditāti ir izjūtams no darba devējiem (25%), apkārtējās sabiedrības – cilvēkiem veikalos un citās publiskajās vietās (16%), izglītības iestādēs (13%) un veselības aprūpes iestādēs (12%).

1. attēls. Sabiedrības attieksme pret personām ar invaliditāti (%).

A1. Kā Jūs kopumā vērtējat Latvijas sabiedrības, dažādu institūciju un iestāžu pārstāvju attieksmi pret personām ar invaliditāti?

Bāze: visi respondenti: 2024, n=304; 2020, n=538; 2014, n=266

1. attēls. Sabiedrības attieksme pret personām ar invaliditāti – turpinājums (%).

A1. Kā Jūs kopumā vērtējat Latvijas sabiedrības, dažādu institūciju un iestāžu pārstāvju attieksmi pret personām ar invaliditāti?

Bāze: visi respondenti: 2024, n=304; 2020, n=538; 2014, n=266

2.2. Zināšanas par iestādi, kurā vērsties diskriminācijas gadījumā

No aptaujas dalībniekiem 29% norādījuši, ka zina iestādi, kurā vērsties par diskriminācijas aizlieguma pārkāpumu. Salīdzinot 2024. gada aptaujas datus ar 2020. gadā veikto aptauju, zināšanu līmenis par konkrētu iestādi, kurā vērsties pārkāpumu gadījums, nav mainījies (sk. 2. attēlu).

2. attēls. Zināšanas par iestādi, kurā vērsties diskriminācijas gadījumā (%).

A2. Vai Jūs zināt, kurā iestādē vērsties diskriminācijas aizlieguma pārkāpuma gadījumā?

Bāze: visi respondenti, 2024, n=304; 2020, n=538; 2014, n=266

Sociāli-demogrāfiskās grupas: lielākas zināšanas par diskriminācijas risināšanas iestādēm ir vecākiem cilvēkiem un aktīvistiem

Aplūkojot datus dažādās aptaujas dalībnieku sociāli – demogrāfiskajās grupās (sk. 2.1. attēlu un Pielikumā 1.tabula), vērojamas dažas korelācijas. Lielāks procentuālais īpatsvars atbildējušiem, kuri zina par iestādi, kurā vērsties diskriminācijas pārkāpumu gadījumā, ir vecuma grupā no 41 gada līdz 60 gadiem (38%), cilvēku vidū, kuri ir organizējuši sabiedriskās iniciatīvas (49%) un piedalījušies divās vai vairāk aktivitātēs, lai palīdzētu personām ar invaliditāti (49%). Savukārt tie, kuri nezina par iestādi, kurā vērsties saistībā ar diskriminācijas pārkāpumiem, biežāk ir sastopami vecuma grupā līdz 40 gadiem (83%), cittautiešu vidū (84%) un to personu vidū, kuri nepiedalās sociālajās aktivitātēs (80%).

2.1. attēls. Zināšanas par iestādi, kurā vērsties diskriminācijas gadījumā (%). Sociāli – demogrāfiskajās grupās.

A2. Vai Jūs zināt, kurā iestādē vērsties diskriminācijas aizlieguma pārkāpuma gadījumā?

Bāze: visi respondenti, skatīt “n=“ attēlā

2.3. Iestādes, kurās vērstos pēc palīdzības diskriminējošās attieksmes gadījumā

Draugu un ģimenes loma nemainīga, bet samazinās uzticība iestādēm diskriminācijas gadījumā

Diskriminējošas vai nevienlīdzīgas attieksmes gadījumā 26% personu ar invaliditāti vai viņu pārstāvji norādījuši, ka pēc palīdzības vērstos pie draugiem vai ģimenes (sk. 3.attēlu). Draugu un ģimenes loma saistībā ar palīdzības saņemšanu diskriminējošu pārkāpumu gadījumos kopš 2014. gada nav būtiski mainījusies. Kā nākamās biežāk norādītās atbalsta iestādes vai organizācijas, kurās vērstos pēc palīdzības diskriminējošas vai nevienlīdzīgas attieksmes gadījumā pret personām ar invaliditāti, ir Tiesībsarga birojs (24%), personu ar invaliditāti nevalstiskā organizācija (20%) un policija (17%). Vēl neliela daļa pēc palīdzības vērstos Veselības inspekcijā (11%), Valsts darba inspekcijā (9%), medijos (8%), Patērētāju tiesību aizsardzības centrā (7%) un tikai 4% baznīcā vai 3% tiesā, pie sociālā darbinieka, vai asistenta.

Samazinājies iestāžu lomas nozīmīgums diskriminācijas gadījumā, pieaug nevēlēšanās vērsties pēc palīdzības

Četru gadu laikā kopš 2020. gada ir nozīmīgi mainījusies iestāžu un organizāciju loma saistībā ar vēršanos pēc palīdzības, izjūtot diskriminējošu vai nevienlīdzīgu attieksmi. Vienīgi attiecībā uz vēršanos policijā pēc palīdzības saistībā ar nevienlīdzīgu, diskriminējošu attieksmi nav būtiski mainījies atbildējušo īpatsvars (no 23% 2020. gadā līdz 17% 2024. gadā), kamēr citām galvenajām iestādēm vai organizācijām par vairāk nekā 10 procentpunktiem ir samazinājies atbildējušo īpatsvars, kuri norādījuši, ka diskriminējošā situācijā vērstos pēc palīdzības konkrētajā iestādē vai organizācijā. Cilvēku īpatsvars, kas vērstos pēc palīdzības Tiesībsarga birojā, ir samazinājies no 36% 2020. gadā līdz 24% 2024. gadā, personu ar invaliditāti nevalstiskajām organizācijās no 34% 2020. gadā līdz 20% 2024. gadā, Veselības inspekcijā no 26% 2020. gadā līdz 11% 2024. gadā, Valsts darba inspekcijā no 22% 2020. gadā līdz 9% 2024. gadā un medijos no 23% 2020. gadā līdz 8% 2024. gadā. Ja cilvēku īpatsvars, kas vērstos pēc palīdzības Tiesībsarga birojā, 2024. gadā (24%) ir līdzīgs 2014. gadā veiktās aptaujas rezultātam (26%), tad pārējo iestāžu un organizāciju loma, izņemot policiju un baznīcu, saistībā ar vēršanos pēc palīdzības, ir nozīmīgi samazinājusies jau kopš 2014. gada.

Pieaug to cilvēku īpatsvars, kas diskriminācijas gadījumā nevērstos nekur pēc palīdzības

2024. gadā nozīmīgi pieaudzis atbildējušo īpatsvars (no 5% 2014. gadā, 10% 2020. gadā līdz 24% 2024. gadā), kuri norādījuši, ka pēc palīdzības nevērstos nekur, ja nāktos saskarties ar diskriminējošu vai nevienlīdzīgu attieksmi pret personām ar invaliditāti. Viņu vidū biežāk ir personas vecumā no 61 gada (35%) (sk. 3.1. un 3.2. attēlus un Pielikumā 2.tabula), tie, kuru dzīves kvalitāte salīdzinājumā ar situāciju pirms pieciem gadiem kopumā ir pasliktinājusies (36%), kas nepiedalās aktivitātēs, lai palīdzētu personām ar invaliditāti (37%), kā arī vispār nepiedalās nevienā no sociālajām aktivitātēm (34%).

3. attēls. Iestādes, kurās vērstos pēc palīdzības diskriminējošās attieksmes gadījumā (%).

A3. Kur Jūs vērstos pēc palīdzības, ja Jums nāktos saskarties ar diskriminējošu vai nevienlīdzīgu attieksmi? Vairākatbilžu jautājums, ∑> 100%

Bāze: visi respondenti, 2024, n=304; 2020, n=538; 2014, n=266

Uzticība Tiesībsarga birojam dažādās sabiedrības grupās

Pēc palīdzības Tiesībsarga birojā, ja nāktos saskarties ar diskriminējošu vai nevienlīdzīgu attieksmi, biežāk vērstos personas vecumā līdz 60 gadiem (līdz 40 gadiem 29%, no 41 līdz 60 gadiem 32%), sievietes (31%), ar mājsaimniecības ienākumiem no 901 EUR un vairāk (35%), ar augstāko izglītību (35%), strādājošie ar pilnas slodzes darbu (42%), ārpus Rīgas (34%), citā pilsētā (neskaitot Rīgu un valstspilsētas) dzīvojošie (46%), kā arī tie, kas ir ziņojuši par tiesību pārkāpumiem (45%) vai piedalījušies (41%) un organizējuši (47%) sabiedriskās iniciatīvas, lai palīdzētu personām ar invaliditāti un ir nevalstisko organizāciju personām ar invaliditāti biedri vai interesenti (36%) (sk. 3.1. un 3.3. attēlu).

3.1. attēls. Iestādes, kurās vērstos pēc palīdzības diskriminējošās attieksmes gadījumā (%). Sociāli – demogrāfiskajās grupās (1.daļa).

A3. Kur Jūs vērstos pēc palīdzības, ja Jums nāktos saskarties ar diskriminējošu vai nevienlīdzīgu attieksmi? Vairākatbilžu jautājums, ∑> 100%

Bāze: visi respondenti, skatīt “n=“ attēlā

3.2. attēls. Iestādes, kurās vērstos pēc palīdzības diskriminējošās attieksmes gadījumā (%). Sociāli – demogrāfiskajās grupās (2.daļa).

A3. Kur Jūs vērstos pēc palīdzības, ja Jums nāktos saskarties ar diskriminējošu vai nevienlīdzīgu attieksmi? Vairākatbilžu jautājums, ∑> 100%

Bāze: visi respondenti, skatīt “n=“ attēlā

3.3. attēls. Vēršanās pēc palīdzības diskriminējošās attieksmes gadījumā pie Tiesībsarga (%). Sociālo aktivitāšu grupās.

A3. Kur Jūs vērstos pēc palīdzības, ja Jums nāktos saskarties ar diskriminējošu vai nevienlīdzīgu attieksmi? Vairākatbilžu jautājums, ∑> 100%

Bāze: visi respondenti, skatīt “n=“ attēlā

2.4. Personu ar invaliditāti dzīves kvalitātes vērtējums

Aplūkojot kā mainījusies dzīves kvalitāte, salīdzinot ar situāciju pirms pieciem gadiem (2019. gadu), 7% aptaujas dalībnieku norādījuši, ka situācija ir būtiski uzlabojusies un 25% atbildējuši, ka dzīves kvalitāte ir nedaudz uzlabojusies (sk. 4.attēlu). Kopš 2014. gada aptaujas, kad situācija tika salīdzināta ar 2009. gadu un 2020. gada aptaujas, kad situācija salīdzināta ar 2015. gadu, atbildējušo īpatsvars par dzīves kvalitātes uzlabošanos, nav mainījies. Tajā pašā laikā 2024. gadā salīdzinājumā ar 2020. gada aptaujas datiem ir samazinājies personu īpatsvars, kuri norādījuši, ka viņu dzīves kvalitāte pēdējo piecu gadu laikā nav mainījusies (no 33% 2020. gadā līdz 26% 2024. gadā), kas ir līdzīgi kā 2014. gadā (28%) un pieaudzis to personu procentuālais īpatsvars, kurām dzīves kvalitāte ir būtiski pasliktinājusies (no 15% 2014. gadā, 15% 2020. gadā līdz 23% 2024. gadā).

Biežāk par situācijas uzlabošanos kopumā (skatot kopā atbildes “nedaudz uzlabojusies” un “būtiski uzlabojusies) ir norādījušas personas līdz 40 gadiem (49%), ar ienākumiem no 451 EUR un vairāk uz vienu cilvēku ģimenē (44%), kopējiem mājsaimniecības ienākumiem no 901 EUR un vairāk (44%) un strādājošie (45%). 2024. gada situācijas pasliktināšanās rādītāju sīkāka analīze sociāli-demogrāfiskajās grupās atklāj, ka biežāk par situācijas būtisku pasliktināšanos ir norādījušas personas vecumā no 61 gada un vairāk (33%), ar ienākumiem līdz 250 EUR uz vienu cilvēku ģimenē (33%), kustību traucējumiem (31%) vai cita veida ilgstošiem veselības traucējumiem (33%) (sk. 4.1. attēlu).

4. attēls. Personu ar invaliditāti dzīves kvalitātes vērtējums (%).

A4. Kā ir mainījusies Jūsu dzīves kvalitāte, salīdzinot ar situāciju pirms pieciem gadiem (2019. gadā)?

Bāze: visi respondenti, 2024, n=304; 2020, n=538; 2014, n=266

4.1. attēls. Personu ar invaliditāti dzīves kvalitātes vērtējums (%). Sociāli – demogrāfiskajās grupās.

A4. Kā ir mainījusies Jūsu dzīves kvalitāte, salīdzinot ar situāciju pirms pieciem gadiem (2019. gadā).

Bāze: visi respondenti, skatīt “n=“ attēlā

2.5. Situācijas veselības un sociālo pakalpojumu jomās pārmaiņu vērtējums

Veselības un sociālo pakalpojumu vērtējums kopš 2020. gada paliek nemainīgs, izņemot patstāvīgās dzīves atbalstu

Vērtējums veselības un sociālo pakalpojumu jomās par situācijas uzlabošanos kopš 2020. gada nav būtiski mainījies (sk. 5.attēlu). Vēl joprojām salīdzinoši vairāk aptaujas dalībnieku norādījuši, ka situācija ir uzlabojusies tehnisko palīglīdzekļu pieejamībā (24%), sociālās rehabilitācijas pakalpojumu pieejamībā (20%) un veselības aprūpē (19%) (2014.gadā pozitīvās pārmaiņas minēja 14%). Vērtējums par situācijas uzlabošanos pēdējo 5 gadu laikā nav būtiski mainījies arī citās veselības un sociālo pakalpojumu jomās – sporta centru, pasākumu (15%), asistentu (14%), medicīniskās rehabilitācijas (13%), sociālās aprūpes (11%) un surdotulka pieejamībai (6%).Izņēmums ir atbalsta pieejamība patstāvīgai dzīvei sabiedrībā („pusceļa mājas", "grupu māja" (dzīvoklis) un citi sociālie pakalpojumi), par ko 2024. gadā jau 9% norādījuši uz situācijas uzlabošanos salīdzinājumā ar 5% 2020. gadā, lai arī nesasniedzot 2014. gada vērtējumu (12%).

Biežāk uzlabojumus šajā sfērā novērojuši respondenti, kas norādījuši, ka viņu dzīves kvalitāte kopumā ir uzlabojusies (17%) salīdzinājumā ar situāciju pirms pieciem gadiem.

Veselības aprūpē vērojama uzlabošanās, bet sporta un rehabilitācijas pakalpojumu vērtējums turpina kristies

Veselības aprūpes jomā vērtējumam par situācijas uzlabošanos kopš 2014. gada ir vērojama augšupejoša tendence (no 14% 2014. gadā, 17% 2020. gadā līdz 19% "uzlabojusies" 2024. gadā). Vērtējumam par situācijas uzlabošanos salīdzinājumā ar 2014. gada aptaujas datiem sporta centru, pasākumu (no 21% 2014. gadā līdz 16% 2020. gadā un 15% "uzlabojusies" 2024. gadā), medicīniskās rehabilitācijas pakalpojumu (no 17% 2014. gadā līdz 12% 2020. gadā un 13% 2024. gadā) un sociālās aprūpes pakalpojumu pieejamībai (no 17% 2014. gadā līdz 9% 2020. gadā un 11% 2024. gadā), ir vērojama lejupejoša tendence.

5. attēls. Situācijas veselības un sociālo pakalpojumu jomās pārmaiņu vērtējums (%).

A5. Lūdzu, novērtējiet, kā ir mainījusies Jūsu/ Jūsu pārstāvētās personas situācija šajās veselības un sociālo pakalpojumu jomās, salīdzinot ar to, kāda tā bija pirms pieciem gadiem (2019. gadā)? Vai tā ir uzlabojusies, pasliktinājusies vai nav mainījusies?

Bāze: visi respondenti, 2024, n=304; 2020, n=538; 2014, n=266

5. attēls. Situācijas veselības un sociālo pakalpojumu jomās pārmaiņu vērtējums – turpinājums (%).

A5. Lūdzu, novērtējiet, kā ir mainījusies Jūsu/ Jūsu pārstāvētās personas situācija šajās veselības un sociālo pakalpojumu jomās, salīdzinot ar to, kāda tā bija pirms pieciem gadiem (2019. gadā)? Vai tā ir uzlabojusies, pasliktinājusies vai nav mainījusies?

Bāze: visi respondenti, 2024, n=304; 2020, n=538; 2014, n=266

2.6. Situācijas dažādās sabiedrības dzīves jomās pārmaiņu vērtējums

Vērtējums dažādām sabiedrības dzīves jomām par situācijas uzlabošanos kopš 2020. gada nav būtiski mainījies (sk. 6. attēlu).

Televīzijas programmu pieejamība un kultūras pakalpojumi joprojām vērtēti pozitīvi

Joprojām salīdzinoši vairāk aptaujas dalībnieku norādījuši, ka situācija ir uzlabojusies kultūras pakalpojumu (25%), televīzijas programmu pieejamībai (23%), informācijas pieejamībai par valsts un pašvaldību sniegtajiem pakalpojumiem (17%), sadarbībai ar valsts un pašvaldību institūcijām (16%) un mūžizglītības un interešu izglītības pieejamībai (15%).
Jāuzsver, ka televīzijas programmu pieejamībai vērtējums par situācijas uzlabošanos nozīmīgi samazinājās 2020. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo 2014. gada aptauju (no 37% 2014. gadā līdz 20% 2020. gadā) un tā arī nav vairs būtiski mainījies pēdējo 5 gadu laikā. Situācijas uzlabošanās rādītāju analīze respondentu grupās ar redzes traucējumiem un dzirdes traucējumiem atklāj, ka viedokļi dalās. Piemēram, 21% personu ar redzes traucējumiem norādījušas, ka situācija attiecībā uz televīzijas programmu pieejamību ir uzlabojusies, kamēr 33% uzskata, ka nav mainījusies. Un, attiecīgi, 39% personu ar dzirdes traucējumiem norādījuši situācijas uzlabošanos, kamēr 32% šajā grupā uzskata, ka situācija nav mainījusies.

Situācijas uzlabošanās dažādās sabiedrības jomās nemainīga kopš 2020. gada

Arī citām sabiedrības dzīves jomām, tādām kā iespējām izmantot politiskās tiesības vienlīdzīgi ar citiem (vēlēt, tikt ievēlētam) (9%), darba iespējām (7%) un tiesu pieejamībai (2%), vērtējums par situācijas uzlabošanos pēdējo 5 gadu laikā nav būtiski mainījies. Vienīgi attiecībā uz speciālo izglītības programmu pieejamību vispārējās izglītības iestādēs, 2024. gadā nozīmīgi mazāk saņemtas atbildes par situācijas uzlabošanos (8% 2024. gadā, salīdzinājumā ar 14% 2020. gadā un 13% 2014. gadā).

Vērtējumā par situācijas uzlabošanos mūžizglītības un interešu izglītības pieejamībai ir novērojama lejupejoša tendence kopš 2014. gada (no 20% 2014. gadā līdz 16% 2020. gadā un 15% 2024. gadā).

Jāatzīmē, ka Rīgā dzīvojošie (30%) biežāk ir norādījuši par situācijas pasliktināšanos saistībā ar darba iespējām (sk. Pielikumā 3.tabula).

Personas ar invaliditāti norāda uz speciālās izglītības pieejamības pasliktināšanos

Uz situācijas pasliktināšanos speciālo izglītības programmu pieejamībai vispārējās izglītības iestādēs, biežāk ir norādījušas personas līdz 40 gadiem (19%), ar 3 un lielāku cilvēku skaitu mājsaimniecībā (18%), ar garīga rakstura traucējumiem (23%), personas, kuras ir ziņojušas par personu ar invaliditāti tiesību ierobežojušām nepilnībām (20%) un kuras ir piedalījušās sabiedriskajās aktivitātēs personu ar invaliditāti atbalstam (15%) (sk. Pielikumā 4.tabula).

6. attēls. Situācijas dažādās sabiedrības dzīves jomās pārmaiņu vērtējums (%).

A6. Lūdzu, novērtējiet, kā ir mainījusies Jūsu/ Jūsu pārstāvētās personas situācija šajās sabiedrības dzīves jomās, salīdzinot ar to, kāda tā bija pirms pieciem gadiem (2019. gadā)? Vai tā ir uzlabojusies, pasliktinājusies vai nav mainījusies?

Bāze: visi respondenti, 2024, n=304; 2020, n=538; 2014, n=266

6. attēls. Situācijas dažādās sabiedrības dzīves jomās pārmaiņu vērtējums – turpinājums (%).

A6. Lūdzu, novērtējiet, kā ir mainījusies Jūsu/ Jūsu pārstāvētās personas situācija šajās sabiedrības dzīves jomās, salīdzinot ar to, kāda tā bija pirms pieciem gadiem (2019. gadā)? Vai tā ir uzlabojusies, pasliktinājusies vai nav mainījusies?

Bāze: visi respondenti, 2024, n=304; 2020, n=538; 2014, n=266

2.7. Situācijas vides pieejamības jomā pārmaiņu vērtējums

Vides pieejamības vērtējums saglabājas stabils, izņemot ceļu infrastruktūru un lidostu

Attiecībā uz vides pieejamības jomām aptaujas dalībnieki lielākoties norādījuši, ka situācija ir uzlabojusies vai nav mainījusies. Tikai retais par kādu no vides pieejamības jomām, izņemot ceļu infrastruktūru, norādījis, ka situācija tajā būtu pasliktinājusies (sk. 7.attēlu).

Kaut arī aptaujas dalībnieki biežāk norāda, ka sakaru un tehnoloģiju pakalpojumu pieejamība ir uzlabojusies, tomēr kopš 2014. gada varam vērot samazinājumu attiecībā uz situācijas uzlabošanos (no 59% 2014. gadā līdz 39% 2024. gadā).

Videi valsts un pašvaldību ēkās (28%), Latvijas tūrisma objektiem, apskates vietām (25%), ceļu infrastruktūrai (18%) un autoostai (11%) – kopš 2020. gada vērtējums par uzlabošanos nav būtiski mainījies.

Tāpat vērtējums par situācijas uzlabošanos vides pieejamībā valsts un pašvaldību ēkās, Latvijas tūrisma objektos, apskates vietās un ceļu infrastruktūrai arī kopš 2014. gada nav būtiski mainījies.

Sakaru un tehnoloģiju pieejamība: uzlabojumi turpinās, bet temps mazinās kopš 2014. gada

Analizējot sīkāk sakaru un tehnoloģiju pakalpojumu pieejamību, 36% aptaujas dalībnieku personu grupā ar redzes traucējumiem un 42% personu grupā ar dzirdes traucējumiem, norādījuši, ka situācija saistībā ar sakaru un tehnoloģiju pakalpojumu pieejamību pēdējo 5 gadu laikā ir uzlabojusies. Tomēr šāds vērtējums kopumā sniegts retāk nekā 2014. un 2020. gadā.

Ceļu infrastruktūras pieejamība: pieaug bažas par situācijas pasliktināšanos

Ceļu infrastruktūras pakalpojumam ir samazinājies personu īpatsvars, kas norādījuši, ka situācija nav mainījusies (no 47% 2020. gadā līdz 31% 2024. gadā), tādējādi, pieaugot īpatsvaram, kas norādījuši par situācijas pasliktināšanos (no 22% 2020. gadā līdz 32% 2024. gadā).

Lidostas pieejamība: samazinās pozitīvie vērtējumi un pieaug neapmierinātība

Attiecībā uz lidostas pieejamību aptaujas dalībnieki retāk norādījuši, ka situācija ir uzlabojusies (11% 2024. gadā salīdzinājumā ar 19% 2020. gadā) vai tā nav mainījusies (16% 2024. gadā salīdzinājumā ar 35% 2020. gadā).

7. attēls. Situācijas vides pieejamības jomā pārmaiņu vērtējums (%).

A7. Lūdzu, novērtējiet, kā ir mainījusies Jūsu/ Jūsu pārstāvētās personas situācija šajās vides pieejamības jomās, salīdzinot ar to, kāda tā bija pirms pieciem gadiem (2019. gadā)? Vai tā ir uzlabojusies, pasliktinājusies vai nav mainījusies?

Bāze: visi respondenti, 2024, n=304; 2020, n=538; 2014, n=266

7. attēls. Situācijas vides pieejamības jomā pārmaiņu vērtējums – turpinājums (%).

A7. Lūdzu, novērtējiet, kā ir mainījusies Jūsu/ Jūsu pārstāvētās personas situācija šajās vides pieejamības jomās, salīdzinot ar to, kāda tā bija pirms pieciem gadiem (2019. gadā)? Vai tā ir uzlabojusies, pasliktinājusies vai nav mainījusies?

Bāze: visi respondenti, 2024, n=304; 2020, n=538; 2014, n=266

Vides pieejamības uzlabojumi 2024. gadā: sabiedriskais transports un mājokļi kļūst pieejamāki

Vairākās vides pieejamības jomās aptaujas dalībnieki 2024. gadā biežāk norādījuši uz situācijas uzlabošanos. Sabiedriskā transporta pieejamībai vērtējums par situācijas uzlabošanos ir pieaudzis no 25% 2020. gadā līdz 32% 2024. gadā, sabiedriskā transporta pieturvietu pieejamībai pieaudzis no 17% līdz 28%, dzelzceļa staciju pieejamībai – no 8% līdz 19% un mājokļa pieejamībai vides kontekstā, vērtējums par situācijas uzlabošanos ir pieaudzis no 8% 2020. gadā līdz 15% 2024. gadā.

2.8. Jomas saistībā ar pieaugušajiem ar invaliditāti, par kurām valsts un pašvaldību iestādēm būtu jārūpējas vairāk

Samazinās pieprasījums pēc uzlabojumiem medicīnas un pabalstu sistēmā, pieaug nodarbinātības un vides pieejamības prioritātes

Medicīnas (34%), medicīnas rehabilitācijas pakalpojumi (33%) un pabalstu atvieglojumu sistēma (33%) nemainīgi ir trīs galvenās jomas pieaugušajiem ar invaliditāti, par kurām valsts un pašvaldību iestādēm būtu jārūpējas vairāk (sk. 8.attēlu). Tomēr aptaujas dalībnieki 2024. gadā tās ir norādījuši retāk nekā iepriekšējās aptaujās 2014. gadā un 2020. gadā. Tas var liecināt par valsts un pašvaldību iestāžu resursu koncentrēšanu aktuālo jautājumu risināšanai šajās jomās, to svarīgumam situācijas pilnveidošanas kontekstā samazinoties. 2024. gadā salīdzinājumā ar 2014. gadu aptaujas dalībnieki ievērojami retāk ir norādījuši, ka valsts un pašvaldību iestādēm būtu vairāk jārūpējas par medicīnas pakalpojumiem (no 53% 2014. gadā līdz 34% 2024. gadā) un pabalstu atvieglojumu sistēmu (no 52% 2014. gadā līdz 33% 2024. gadā).

Analizējot aptaujas rezultātus dažādās sociāli-demogrāfiskajās grupās attiecībā uz galvenajām trim jomām pieaugušajiem ar invaliditāti, par kurām valsts un pašvaldību iestādēm būtu jārūpējas vairāk (medicīnas, medicīnas rehabilitācijas pakalpojumiem un pabalstu atvieglojumu sistēmu), atšķirības nav novērojamas (sk. 8.1., 8.2. un 8.3. attēlus). Atšķirības sociāli-demogrāfiskajās grupās ir vērojamas attiecībā uz vairākām citām ar pieaugušo ar invaliditāti saistītajām jomām, par kurām valsts un pašvaldību iestādēm vairāk jārūpējas. Personas ar redzes traucējumiem (39%) biežāk norādījušas, ka valsts un pašvaldību iestādēm vairāk ir jārūpējas par vides pieejamību. Sociālās rehabilitācijas pakalpojumus kā jomu, par kuru valsts un pašvaldību iestādēm vairāk ir jārūpējas, biežāk norādījušas personas ar garīga rakstura traucējumiem (39%). Personas vecumā līdz 60 gadiem (līdz 40 gadiem: 42%, no 41 līdz 60 gadiem: 37%), ar kopējiem mājsaimniecības ienākumiem 901 EUR un vairāk (38%), strādājošie (36%), ar garīga rakstura traucējumiem (49%), savukārt, biežāk norādījušas, ka joma, par kuru būtu jārūpējas vairāk, ir atbalsts nodarbinātībai. Strādājošie (13%) biežāk norādījuši arī mūžizglītību kā vairāk aprūpējamo jomu no valsts un pašvaldības iestāžu puses. Latgalē (40%), citās pilsētās (neskaitot Rīgu vai valstspilsētas) dzīvojošie (23%), biežāk norādījuši līdzdalību lēmumu pieņemšanā, kas ietekmē personu ar invaliditāti dzīvi, kā jomu, par kuru valsts vai pašvaldību iestādēm jārūpējas vairāk.

8. attēls. Jomas saistībā ar pieaugušajiem ar invaliditāti, par kurām valsts un pašvaldību iestādēm būtu jārūpējas vairāk (%).

A8. Lūdzu, norādiet trīs, Jūsuprāt, svarīgākās jomas, par kurām valsts un pašvaldību iestādēm būtu jārūpējas vairāk, domājot par pieaugušajiem ar invaliditāti? Vairākatbilžu jautājums, ∑> 100%

Bāze: visi respondenti, 2024, n=304; 2020, n=538; 2014, n=266

8.1. attēls. Jomas saistībā ar pieaugušajiem ar invaliditāti, par kurām valsts un pašvaldību iestādēm būtu jārūpējas vairāk (%). Sociāli – demogrāfiskajās grupās (1.daļa).

A8. Lūdzu, norādiet trīs, Jūsuprāt, svarīgākās jomas, par kurām valsts un pašvaldību iestādēm būtu jārūpējas vairāk, domājot par pieaugušajiem ar invaliditāti? Vairākatbilžu jautājums, ∑> 100%

Bāze: visi respondenti, skatīt "n=" attēlā

8.2. attēls. Jomas saistībā ar pieaugušajiem ar invaliditāti, par kurām valsts un pašvaldību iestādēm būtu jārūpējas vairāk (%). Sociāli – demogrāfiskajās grupās (2.daļa).

A8. Lūdzu, norādiet trīs, Jūsuprāt, svarīgākās jomas, par kurām valsts un pašvaldību iestādēm būtu jārūpējas vairāk, domājot par pieaugušajiem ar invaliditāti? Vairākatbilžu jautājums, ∑> 100%

Bāze: visi respondenti, skatīt "n=" attēlā

8.3. attēls. Jomas saistībā ar pieaugušajiem ar invaliditāti, par kurām valsts un pašvaldību iestādēm būtu jārūpējas vairāk (%). Sociāli – demogrāfiskajās grupās (3.daļa).

A8. Lūdzu, norādiet trīs, Jūsuprāt, svarīgākās jomas, par kurām valsts un pašvaldību iestādēm būtu jārūpējas vairāk, domājot par pieaugušajiem ar invaliditāti? Vairākatbilžu jautājums, ∑> 100%

Bāze: visi respondenti, skatīt "n=" attēlā

2.9. Jomas saistībā ar bērniem ar invaliditāti, par kurām valsts un pašvaldību iestādēm būtu jārūpējas vairāk

Iekļaujoša izglītība kļūst par galveno prioritāti bērniem ar invaliditāti, samazinoties medicīnas un pabalstu prasībām

Nemainīgi četras galvenās jomas bērniem ar invaliditāti, par kurām valsts un pašvaldību iestādēm būtu jārūpējas vairāk, ir iekļaujoša izglītība (35%), medicīnas rehabilitācijas pakalpojumi (32%), medicīnas pakalpojumi (27%) un pabalstu sistēma (27%) (sk. 9.attēlu). Tomēr 2024. gadā aptaujas dalībnieki tās, izņemot iekļaujošo izglītību, ir norādījuši retāk nekā iepriekšējā aptaujā 2020. gadā. Tas var liecināt par to, ka valsts un pašvaldību iestādes ir koncentrējušas savus resursus aktuālo jautājumu risināšanai galvenajās jomās saistībā ar bērniem ar invaliditāti un tādējādi ir samazinājies to svarīgums situācijas pilnveidošanas kontekstā. Aptaujas dalībnieki 2024. gadā salīdzinājumā ar 2014. gadu ievērojami retāk ir norādījuši, ka valsts un pašvaldību iestādēm būtu vairāk jārūpējas par medicīnas rehabilitācijas pakalpojumiem (no 44% 2014. gadā līdz 32% 2024. gadā), medicīnas pakalpojumiem (no 46% 2014. gadā līdz 27% 2024. gadā) un pabalstu sistēmu (no 48% 2014. gadā līdz 27% 2024. gadā). Attiecībā uz pabalstu sistēmu nav novērojamas atšķirības dažādās sociāli-demogrāfiskajās grupās (sk. 9.1., 9.2. un 9.3. attēlus). Strādājošie (41%), personas vecumā līdz 40 gadiem (43%) biežāk ir norādījušas medicīnas rehabilitācijas pakalpojumus bērniem ar invaliditāti kā vairāk aprūpējamu jomu.

Strādājošie un jaunāki cilvēki pieprasa lielāku uzmanību medicīnas rehabilitācijai un iekļaujošai izglītībai

Tāpat strādājošie ar pilnas slodzes darbu (49%), personas vecumā līdz 40 gadiem (51%), personas ar garīga rakstura traucējumiem (49%), biežāk ir norādījuši iekļaujošu izglītību kā vairāk aprūpējamu jomu attiecībā uz bērniem ar invaliditāti no valsts, pašvaldības iestāžu puses. Personas ar augstāko izglītību (26%) biežāk norādījušas sociālās rehabilitācijas pakalpojumus kā vairāk aprūpējamo jomu no valsts un pašvaldības iestāžu puses. Personas vecumā līdz 40 gadiem (29%), ar augstāko izglītību (29%), pilnas slodzes darbu (30%), citās pilsētās (neskaitot Rīgu un valstspilsētas) dzīvojošie (33%), ar garīga rakstura traucējumiem (32%), biežāk kā jomu, par kuru valsts vai pašvaldību iestādei vairāk jārūpējas ir norādījuši interešu izglītību bērniem ar invaliditāti.

9. attēls. Jomas saistībā ar bērniem ar invaliditāti, par kurām valsts un pašvaldību iestādēm būtu jārūpējas vairāk (%).

A9. Lūdzu, norādiet trīs, Jūsuprāt, vissvarīgākās jomas, par kurām valsts un pašvaldību iestādēm būtu jārūpējas vairāk, domājot par bērniem ar invaliditāti? Vairākatbilžu jautājums, ∑> 100%

Bāze: visi respondenti, 2024, n=304; 2020, n=538; 2014, n=266

9.1. attēls. Jomas saistībā ar bērniem ar invaliditāti, par kurām valsts un pašvaldību iestādēm būtu jārūpējas vairāk (%). Sociāli – demogrāfiskajās grupās (1.daļa).

A9. Lūdzu, norādiet trīs, Jūsuprāt, vissvarīgākās jomas, par kurām valsts un pašvaldību iestādēm būtu jārūpējas vairāk, domājot par bērniem ar invaliditāti? Vairākatbilžu jautājums, ∑> 100%

Bāze: visi respondenti, skatīt "n=" attēlā

9.2. attēls. Jomas saistībā ar bērniem ar invaliditāti, par kurām valsts un pašvaldību iestādēm būtu jārūpējas vairāk (%). Sociāli – demogrāfiskajās grupās (2.daļa).

A9. Lūdzu, norādiet trīs, Jūsuprāt, vissvarīgākās jomas, par kurām valsts un pašvaldību iestādēm būtu jārūpējas vairāk, domājot par bērniem ar invaliditāti? Vairākatbilžu jautājums, ∑> 100%

Bāze: visi respondenti, skatīt “n=“ attēlā

9.3. attēls. Jomas saistībā ar bērniem ar invaliditāti, par kurām valsts un pašvaldību iestādēm būtu jārūpējas vairāk (%). Sociāli – demogrāfiskajās grupās (3.daļa).

A9. Lūdzu, norādiet trīs, Jūsuprāt, vissvarīgākās jomas, par kurām valsts un pašvaldību iestādēm būtu jārūpējas vairāk, domājot par bērniem ar invaliditāti? Vairākatbilžu jautājums, ∑> 100%

Bāze: visi respondenti, skatīt "n=" attēlā

2.10. Personu ar invaliditāti iesaistīšanās tiesību nodrošināšanā

Sabiedrisko iniciatīvu dalībnieku īpatsvars samazinās, bet jauni cilvēki un strādājošie joprojām izrāda lielāku gatavību iesaistīties

Gandrīz trešdaļa (30%) aptaujas dalībnieku ir piedalījušies vai būtu gatavi piedalīties sabiedriskajās iniciatīvās, lai palīdzētu persnām ar invaliditāti, tomēr viņu īpatsvars 2024. gadā ir samazinājies par 14 procentpunktiem salīdzinājumā ar 2014. gadā veiktās aptaujas datiem (sk. 10. attēlu). Personas vecumā līdz 40 gadiem (43%), ar augstāko izglītību (41%), strādājošie (41%), citās pilsētās (ārpus Rīgas un valstspilsētām) dzīvojošie (51%), ar garīga rakstura traucējumiem (44%) biežāk norādīja, ka piedalījušās/ būtu gatavas piedalīties iniciatīvās personu ar invaliditāti atbalstam. Gandrīz katrs piektais aptaujas dalībnieks norādījis, ka ir ziņojis par nepilnībām, kas ierobežo personu ar invaliditāti tiesības (20%), organizējis sabiedriskās iniciatīvas (18%) vai būtu gatavs to darīt personu ar invaliditāti atbalstam. Sabiedrisko iniciatīvu organizēšanu personu ar invaliditāti atbalstam vai gatavību to darīt biežāk norādījušas personas ar pilnas slodzes darbu (29%), citās pilsētās (ārpus Rīgas vai valstspilsētām) (36%) dzīvojošie (sk. 10.1. attēlu).

10. attēls. Palīdzība personām ar invaliditāti (%).

A10. Ko Jūs personīgi/ Jūsu pārstāvētā persona esat darījis/-usi vai būtu gatavi darīt, lai palīdzētu personām ar invaliditāti? Vairākatbilžu jautājums, ∑> 100%

Bāze: visi respondenti, 2024, n=304; 2020, n=538; 2014, n=266

Nevēlēšanās iesaistīties atbalsta sniegšanā personām ar invaliditāti pieaugusi gandrīz trīskārt kopš 2014. gada

Gandrīz katrs trešais (32%) no aptaujas dalībniekiem nav piedalījies vai nebūtu gatavs neko darīt personu ar invaliditāti atbalstam. Viņu īpatsvars ir ievērojami pieaudzis (par 25 procentpunktiem, no 7% 2014. gadā līdz 32% 2024. gadā) salīdzinājumā ar 2014. gadā veiktās aptaujas datiem (sk. 10. un 10.1. attēlus). Personas vecumā virs 61 gada (48%), cittautieši (46%), un tie, kam ir kustību traucējumi (45%), biežāk norādījušas, ka nav darījušas vai nebūtu gatavas neko darīt personu ar invaliditāti atbalstam (sk. 10. un 10.1. attēlus).

10.1. attēls. Palīdzība personām ar invaliditāti. Sociāli – demogrāfiskajās grupās (%).

A10. Ko Jūs personīgi/ Jūsu pārstāvētā persona esat darījis/-usi vai būtu gatavi darīt, lai palīdzētu personām ar invaliditāti? Vairākatbilžu jautājums, ∑> 100%

Bāze: visi respondenti, skatīt “n=“ attēlā

2.11. Personu ar invaliditāti līdzdalība sociālajās aktivitātēs

Puse no aptaujātajām personām ar invaliditāti (51%) līdzdarbojas vai ir iesaistītas kādā sociālajā aktivitātē (sk. 11. attēlu). Biežāk kā vidēji aktivitātēs iesaistās personas līdz 40 gadu vecumam (64%), ar kopējiem mājsaimniecības ienākumiem no 901 EUR un vairāk (65%), ar augstāko izglītību (70%), strādājošie (62%), ārpus Rīgas (61%) un Kurzemē dzīvojošie (69%), kā arī personas ar redzes traucējumiem (73%).

Aptuveni divas piektdaļas (44%) aptaujas dalībnieku atbildējuši, ka nav iesaistīti nevienā no sociālajām aktivitātēm (sk. 11. attēlu). Biežāk to norādījušas personas ar sarunvalodu, kas nav latviešu valoda (58%), Rīgā dzīvojošie (52%) un personas ar kustību traucējumiem (60%). Lai arī personu īpatsvars, kas atbildējušas, ka nepiedalās nevienā no sociālajām aktivitātēm, nav būtiksi mainījies salīdzinājumā ar 2020. gada aptaujas datiem, tomēr tas ir ievērojami pieaudzis salīdzinājumā ar 2014. gada aptaujas datiem (par 16 procentpunktiem, no 28% 2014. gadā līdz 44% 2024. gadā).

Gandrīz tikpat liela daļa (40%) aptaujas dalībnieku ir kādas personu ar invaliditāti nevalstiskās organizācijas biedrs vai interesents (sk. 11.1. attēlu). Viņu vidū biežāk ir cilvēki ar augstāko izglītību (51%), strādājošie ar pilnas slodzes darbu (52%), ārpus Rīgas dzīvojošie (49%), valstspilsētu (52%) un Kurzemes iedzīvotāji (63%) (sk. 11.2. attēlu).

Samazinās dalība interešu izglītības programmās un sociālajās aktivitātēs

Salīdzinājumā ar 2014. gadā un 2020. gadā veikto aptauju datiem, 2024. gadā aptaujas dalībnieki retāk norādījuši, ka darbojas interešu izglītības programmās, kursos (15% 2014. gadā, 16% 2020. gadā salīdzinājumā ar 10% 2024. gadā) vai ir citas nevalstiskās organizācijas biedri vai interesenti (12% 2014. gadā, 15% 2020. gadā salīdzinājumā ar 8% 2024. gadā). Personas, kuras strādā nepilna laika darbu vai gadījuma darbus (20%), biežāk norādījušas, ka ir kādas citas nevalstiskās organizācijas biedrs vai interesents. Tāpat tikai neliela daļa apgūst tālākizglītības kursus (8%) un tikai 3% ir iesaistījušies citās sociālajās aktivitātēs. Kopš 2014. gada aptaujas ir samazinājusies dalība tālākizglītības kursos (no 14% 2014. gadā līdz 8% 2024. gadā) un iesaiste citās sociālajās aktivitātēs (no 10% 2014. gadā līdz 3% 2024. gadā).

11. attēls. Personu ar invaliditāti līdzdalība dažādās sociālajās aktivitātēs. Sociāli – demogrāfiskajās grupās (%).

A11. Kurās no zemāk minētajām aktivitātēm Jūs/ Jūsu pārstāvētā persona līdzdarbojaties, vai arī esat iesaistīti kādās citās sociālajās aktivitātēs? Vairākatbilžu jautājums, ∑> 100%

Bāze: visi respondenti, skatīt “n=“ attēlā

11.1. attēls. Personu ar invaliditāti līdzdalība dažādās sociālajās aktivitātēs (%).

A11. Kurās no zemāk minētajām aktivitātēm Jūs/ Jūsu pārstāvētā persona līdzdarbojaties, vai arī esat iesaistīti kādās citās sociālajās aktivitātēs? Vairākatbilžu jautājums, ∑> 100%

Bāze: visi respondenti, 2024, n=304; 2020, n=538; 2014, n=266

11.2. attēls. Personu ar invaliditāti līdzdalība dažādās sociālajās aktivitātēs. Sociāli – demogrāfiskajās grupās (%).

A11. Kurās no zemāk minētajām aktivitātēm Jūs/ Jūsu pārstāvētā persona līdzdarbojaties, vai arī esat iesaistīti kādās citās sociālajās aktivitātēs? Vairākatbilžu jautājums, ∑> 100%

Bāze: visi respondenti, skatīt "n=" attēlā

2.12. Personu ar invaliditāti līdzdalību sociālajās aktivitātēs kavējošie iemesli

Finansiālie šķēršļi iesaistei sociālajās aktivitātēs samazinās, bet interese un veselība biežāk kavē dalību

Salīdzinājumā ar 2020. gada aptauju respondenti biežāk norādījuši, ka viņus neinteresē sociālās aktivitātes, tāpēc tajās nepiedalās (27% 2024. gadā salīdzinājumā ar 12% 2020. gadā) (sk. 12. attēlu). Citi biežāk norādītie kavējošie iemesli līdzdalībai sociālajās aktivitātēs, ir finansiālu līdzekļu nepietiekamība, kuru norādījuši 22% respondentu, un interesēm atbilstošu sociālo aktivitāšu neesamība pašvaldībā – norādījuši 17%). Jāuzsver, ka kopš 2014. gada ievērojami samazinājies atbildējušo īpatsvars, kuri kā līdzdalību sociālajās aktivitātēs kavējošu iemeslu norādījuši finansiālu līdzekļu nepietiekamību. Biežāk nekā 2020. gadā veiktajā aptaujā, kā viens no kavējošiem iemesliem iesaistei sociālajās aktivitātēs, ir norādīts arī veselības stāvoklis (14% 2024. gadā salīdzinājumā ar 7% 2020. gadā). Apskatot sīkāk līdzdalību sociālajās aktivitātēs kavējošos iemeslus dažādās sociāli-demogrāfiskajās grupās, nav novērojamas būtiskas atšķirības. (sk. 12.1. attēlu).

12. attēls. Personu ar invaliditāti līdzdalību sociālajās aktivitātēs kavējošie iemesli (%).

A12. Kādi ir iemesli, kāpēc Jūs nepiedalāties sociālajās aktivitātēs? Vairākatbilžu jautājums, ∑>100%

Bāze: respondenti, kuri nepiedalās sociālajās aktivitātēs, 2024, n=135; 2020, n=209; 2014, n=75

12.1. attēls. Personu ar invaliditāti līdzdalību sociālajās aktivitātēs kavējošie iemesli. Sociāli – demogrāfiskajās grupās (%).

A12. Kādi ir iemesli, kāpēc Jūs nepiedalāties sociālajās aktivitātēs? Vairākatbilžu jautājums, ∑> 100%

Bāze: respondenti, kuri nepiedalās sociālajās aktivitātēs, skatīt “n=“ attēlā

2.13. Informācijas pieejamības vērtējums par dažādiem pakalpojumiem personām ar invaliditāti (kustību traucējumiem)

Informācijas pieejamība personām ar kustību traucējumiem uzlabojas, īpaši sabiedriskā transporta un lēmumu pieņemšanas procesos

Aptaujā piedalījās 127 respondenti ar kustību traucējumiem. Novērtējot informācijas pieejamību par dažādiem pakalpojumiem personām ar invaliditāti (kustību traucējumiem), vērtējumu "labi" vai "apmierinoši" respondenti biežāk sniedza informācijas pieejamībai par kultūras pasākumiem (65%: 20% "labi" un 45% "apmierinoši"), veselības aprūpes pakalpojumiem (60%: 21% "labi" un 39% "apmierinoši"), sabiedrisko transportu (59%: 20% "labi" un 39% "apmierinoši"), tehniskajiem palīglīdzekļiem vai asistentu pakalpojumiem (57%: 22% "labi" un 35% "apmierinoši") un vides pieejamību valsts un pašvaldību iestādēs (52%: 14% labi un 38% "apmierinoši") (sk. 13.attēlu). Retāk vērtējums "labi" vai "apmierinoši" ir sniegts informācijas pieejamībai par vispārējās izglītības (21%: 7% "labi" un 14% "apmierinoši"), augstāko izglītības iestāžu (18%: 9% "labi" un 9% "apmierinoši"), pirmskolas iestāžu iespējām (14%: 6% "labi" un 8% "apmierinoši") un par subsidētajām darba vietām vai nodarbinātības atbalsta pakalpojumiem (15%: 2% "labi" un 13% "apmierinoši").

Pozitīvas tendences informācijas pieejamībā par tehniskajiem palīglīdzekļiem un kultūras pasākumiem turpinās

Pārējiem pakalpojumiem – informācijas pieejamībai par specializēto transportu, iespēju piedalīties valsts/ pašvaldību lēmumu, normatīvo aktu apspriešanas procesos, sniegtajiem pakalpojumiem, medicīniskās, sociālās rehabilitācijas, tālākizglītības iespējām, mājokļa pielāgošanu, vērtējums "labi" vai "apmierinoši" sniegts robežās no 32% līdz 38%.
2024. gadā salīdzinājumā ar 2020. gada aptauju vērtējums "labi" vai "apmierinoši" ir pieaudzis informācijas pieejamībai par sabiedrisko transportu (no 54% 2020. gadā līdz 59% 2024. gadā), specializēto transportu (no 31% līdz 42%) un par iespējām piedalīties valsts, pašvaldību lēmumu un normatīvo aktu projektu apspriešanas procesā (no 25% līdz 39%). Kopš 2014. gada nav būtiski mainījies vērtējums "labi" vai "apmierinoši" (63% 2014. gadā, 66% 2020. gadā un 65% 2024. gadā) informācijas pieejamībai par kultūras pasākumiem personām ar kustību traucējumiem.

Saglabājas pozitīvas tendences informācijas pieejamībā par tehniskajiem palīglīdzekļiem vai asistentu pakalpojumiem – pēc kāpuma 2020. gadā, joprojām turpina palielināties vērtējums "labi" vai "apmierinoši" (no 39% 2014. gadā līdz 52% 2020. gadā un 57% 2024. gadā).

13. attēls. Informācijas pieejamības vērtējums par dažādiem pakalpojumiem personām ar invaliditāti (%).

A13. Kopumā, kā Jūs vērtējat informācijas pieejamību par dažādiem pakalpojumiem un iespējām personām ar invaliditāti (kustību traucējumiem)?

Bāze: respondenti ar kustību traucējumiem**,** 2024, n=127; 2020, n=209; 2014, n=109

13. attēls. Informācijas pieejamības vērtējums par dažādiem pakalpojumiem personām ar invaliditāti – turpinājums (%).

A13. Kopumā, kā Jūs vērtējat informācijas pieejamību par dažādiem pakalpojumiem un iespējām personām ar invaliditāti (kustību traucējumiem)?

Bāze: respondenti ar kustību traucējumiem, 2024, n=127; 2020, n=209; 2014, n=109

2.14. Dažādu iestāžu un objektu vides pieejamības vērtējums personām ar kustību traucējumiem

Ārstniecības iestādes un aptiekas visbiežāk atzītas par pilnībā pielāgotām personām ar kustību traucējumiem, bet tūrisma objekti un izglītības iestādes atpaliek

Novērtējot dažādu iestāžu un objektu pilnīgu vides pielāgotību personām ar kustību traucējumiem, biežāk par pilnīgi pielāgotām ir atzītas ārstniecības iestādes (57%), aptiekas (44%), veikali (34%), bankas (28%), valsts un pašvaldību iestādes (27%) un sabiedriskais transports (23%) (sk. 14. attēlu). Retāk vērtējums "pilnībā pielāgoti" ir sniegts par tūrisma objektiem Latvijas teritorijā (6%), izglītības iestādēm (6%) un restorāniem (5%). Attiecībā uz bibliotēkām 20% aptaujas dalībnieku, kam ir kustību traucējumi, norādījuši, ka tās ir pilnībā pielāgotas personām ar invaliditāti. Citiem objektiem – muzejiem, teātriem, kinoteātriem, kultūras namiem, sporta objektiem, baznīcām – vides pielāgotībai personām ar invaliditāti vērtējums "pilnībā pielāgoti" sniegts no 13% līdz 10%. 2024. gadā salīdzinājumā ar 2014. gada un 2020. gada aptaujām vērtējums "pilnībā pielāgoti" ir pieaudzis ārstniecības iestādēm (no 19% 2014. gadā, 26% 2020. gadā līdz 57% 2024. gadā), aptiekām (no 14% 2014. gadā, 27% 2020. gadā līdz 44% 2024. gadā), veikaliem (no 11% 2014. gadā, 20% 2020. gadā līdz 34% 2024. gadā), sabiedriskajam transportam (no 6% 2014. gadā, 5% 2020. gadā līdz 23% 2024. gadā), valsts un pašvaldību iestādēm (no 12% 2020. gadā līdz 27% 2024. gadā), muzejiem (no 3% 2014. gadā, 4% 2020. gadā līdz 12% 2024. gadā) un baznīcām (no 6% 2014. gadā, 4% 2020. gadā līdz 10% 2024. gadā).

Attiecībā uz bankām un bibliotēkām kopš 2014. gada ir vērojama augšupejoša tendence pilnīgas pielāgotības vērtējumam, savukārt, par tūrisma objektiem Latvijas teritorijā, teātriem, kinoteātriem, kultūras namiem, restorāniem, kafejnīcām, sporta objektiem un izglītības iestādēm (bērnu dārziem, skolām, augstskolām) vērtējums par pielāgotību kopš 2014. gada nav būtiski mainījies. Par valsts un pašvaldību iestādēm vērtējums "nav pielāgotas" personām ar invaliditāti biežāk ir saņemts no citās pilsētās (ārpus Rīgas un valstspilsētām) dzīvojošām personām ar kustību traucējumiem (31%).

14. attēls. Dažādu iestāžu un objektu vides pieejamības vērtējums personām ar kustību traucējumiem (%).

A14. Lūdzu, novērtējiet, cik pielāgotas personām ar kustību traucējumiem ir zemāk minētās iestādes un objekti Latvijā (vides pieejamība)?

Bāze: respondenti ar kustību traucējumiem, 2024, n=127; 2020, n=209; 2014, n=109

14. attēls. Dažādu iestāžu un objektu vides pieejamības vērtējums personām ar kustību traucējumiem – turpinājums (%).

A14. Lūdzu, novērtējiet, cik pielāgotas personām ar kustību traucējumiem ir zemāk minētās iestādes un objekti Latvijā (vides pieejamība)?

Bāze: respondenti ar kustību traucējumiem, 2024, n=127; 2020, n=209; 2014, n=109

2.15. Ielu infrastruktūras pašvaldībā vērtējums personām ar kustību traucējumiem

Ielu infrastruktūrā visvairāk uzlabojumu novērtēti luksoforiem, bet ceļu segums joprojām saņem kritiku

Novērtējot ielu infrastruktūru un citus risinājumus personām ar kustību traucējumiem pašvaldībā, visvairāk vērtējumu "labi" vai "apmierinoši" ir saņemts par pašregulējamiem luksoforiem, ieskaitot pogas augstumu (59%: 41% "labi" un 18% "apmierinoši"). Turklāt to vērtējums ar "labi" kopš 2014. gada ir pieaudzis par 25 procentpunktiem (no 16% 2014. gadā līdz 41% 2024. gadā) (sk. 15. attēlu). Katrs otrais aptaujas dalībnieks ar vērtējumu "labi" vai "apmierinoši" ir novērtējis ielu šķērsošanas vietu līmeņa atbilstību brauktuvei (56%: 9% "labi" un 47% "apmierinoši") un gandrīz katrs otrais aptaujas dalībnieks ar vērtējumu "labi" vai "apmierinoši" ir novērtējis personu ar invalītāti autostāvvietas uz ielām un pie sabiedriskajām ēkām (42%: 20% "labi" un 22% "apmierinoši"). Sabiedriskā transporta pieturvietu samērīgums ar transportlīdzekļu kāpņu augstumu vērtējumu "labi" (12%) vai "apmierinoši" (33%) ir saņēmis no 45% respondentu ar kustību traucējumiem, kamēr salīdzinoši retāk vērtējums "labi" vai "apmierinoši" saistībā ar infrastruktūras pielāgotību personām ar kustību traucējumiem, ir saņemts par ielu ceļu segumu (38%: 7% "labi" un 31% "apmierinoši"). Jāatzīmē, ka 60% aptaujas dalībnieku par ielu ceļu segumu ir snieguši vērtējumu "slikti".

15. attēls. Ielu infrastruktūras pašvaldībā vērtējums personām ar kustību traucējumiem (%).

A15. Lūdzu, novērtējiet ielu infrastruktūru un citus risinājumus personām ar kustību traucējumiem Jūsu pašvaldībā.

Bāze: respondenti ar kustību traucējumiem, 2024, n=127; 2020, n=209; 2014, n=109

2.16. Informācijas pieejamības vērtējums par dažādiem pakalpojumiem personām ar redzes traucējumiem

Informācijas pieejamība personām ar redzes traucējumiem uzlabojas tehnisko palīglīdzekļu un veselības jomās, bet krasi pasliktinās izglītības un nodarbinātības atbalsta jomās

Aptaujā piedalījās 66 respondenti ar redzes traucējumiem. Novērtējot informācijas pieejamību personām ar redzes traucējumiem par dažādiem pakalpojumiem, salīdzinoši biežāk vērtējums "labi" vai "apmierinoši" ir saņemts par tehniskajiem palīglīdzekļiem vai asistentu pakalpojumiem (62%: 23% "labi" un 39% "apmierinoši"), veselības aprūpes pakalpojumiem (60%: 15% "labi" vai 45% "apmierinoši"), kultūras pasākumiem (60%: 15% "labi" vai 45% "apmierinoši"), informāciju Latvijas Televīzijā (raidījumiem, filmām, ziņām) (58%: 14% "labi" vai 44% "apmierinoši") un sociālās rehabilitācijas pakalpojumiem (56%: 20% "labi" un 36% "apmierinoši") (sk. 16.attēlu).
Retāk vērtējums "labi" vai "apmierinoši" saistībā ar informācijas pieejamību personām ar redzes traucējumiem, ir saņemts par tālākizglītības (28%: 8% "labi" un 20% "apmierinoši"), vispārējo (20%: 6% "labi" un 14% "apmierinoši"), augstāko (20%: 3% "labi" un 17% "apmierinoši") un pirmskolas (10%: 2% "labi" un 8% "apmierinoši") izglītības iestāžu iespējām, medicīniskās rehabilitācijas pakalpojumiem (26%: 2% "labi" un 24% "apmierinoši") un subsidētajām darba vietām vai nodarbinātības atbalsta pasākumiem (8%: 2% "labi" un 6% "apmierinoši"). Citiem pakalpojumiem saistībā ar informācijas pieejamību personām ar redzes traucējumiem – dalībai valsts, pašvaldību lēmumu, normatīvo aktu apspriešanas procesos, valsts, pašvaldību sniegtajiem pakalpojumiem un mājokļu pielāgotībai – vērtējums "labi" vai "apmierinoši" saņemts robežās no 46% līdz 48%.

Samazinās apmierinātība ar informācijas pieejamību pirmskolas izglītības, medicīniskās rehabilitācijas un nodarbinātības jomās personām ar redzes traucējumiem

2024. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējām aptaujām 2014. gadā un 2020. gadā vērtējums "labi" vai "apmierinoši" informācijas pieejamībai personām ar redzes traucējumiem ir būtiski samazinājies tādiem pakalpojumiem kā pirmskolas izglītības iestāžu iespējām (no 31% 2014. gadā, 34% 2020. gadā līdz 10% 2024. gadā), medicīniskās rehabilitācijas pakalpojumiem (no 52% 2014. gadā,

43% 2020. gadā līdz 26% 2024. gadā) un subsidētajām darba vietām vai nodarbinātības atbalsta pasākumiem (no 51% 2014. gadā, 18% 2020. gadā līdz 8% 2024. gadā).

16. attēls. Informācijas pieejamības vērtējums par dažādiem pakalpojumiem personām ar redzes traucējumiem (%).

A16. Kopumā, kā Jūs vērtējat informācijas pieejamību personām ar redzes traucējumiem par dažādiem pakalpojumiem un iespējām?

Bāze: respondenti ar redzes traucējumiem, 2024, n=66; 2020, n=35*; 2014, n=29**

16. attēls. Informācijas pieejamības vērtējums par dažādiem pakalpojumiem personām ar redzes traucējumiem – turpinājums (%).

A16. Kopumā, kā Jūs vērtējat informācijas pieejamību personām ar redzes traucējumiem par dažādiem pakalpojumiem un iespējām?

Bāze: respondenti ar redzes traucējumiem, 2024, n=66; 2020, n=35*; 2014, n=29**

2.17. Dažādu iestāžu un objektu vides pieejamības vērtējums personām ar redzes traucējumiem

Ārstniecības iestādes un aptiekas visbiežāk atzītas par pilnībā pielāgotām personām ar redzes traucējumiem, bet kultūras un tūrisma objekti atpaliek

Novērtējot dažādu iestāžu un objektu pilnīgu vides pielāgotību personām ar redzes traucējumiem, biežāk par pilnīgi pielāgotām ir atzītas ārstniecības iestādes (30%), aptiekas (24%), bibliotēkas (21%), bankas (20%), valsts un pašvaldību iestādes (18%), sabiedriskais transports (18%) un veikali (17%) (sk. 17.attēlu). Retāk vērtējums "pilnībā pielāgoti" ir sniegts par restorāniem, kafejnīcām, bāriem (9%), sporta objektiem (9%), teātriem, kinoteātriem, kultūras namiem (8%), tūrisma objektiem Latvijas teritorijā (5%), muzejiem (3%) un izglītības iestādēm (3%). Attiecībā uz baznīcām 14% aptaujas dalībnieku norādījuši, ka tās ir pilnībā pielāgotas personām ar redzes traucējumiem. Salīdzinot saņemto vērtējumu par dažādu iestāžu un objektu pilnīgu vides pielāgotību personām ar redzes traucējumiem ar 2020. gada aptaujas datiem, nav vērojamas būtiskas izmaiņas. Tajā pašā laikā kopš 2014. gada ir vērojama augšupejoša tendence pilnīgas vai daļējas pielāgotības personām ar redzes traucējumiem vērtējumam par aptieku, sabiedriskā transporta, ārstniecības iestāžu, valsts, pašvaldību iestāžu, bibliotēku, banku, teātru, kinoteātru, kultūras namu, restorānu, kafejnīcu, bāru, baznīcu, tūrisma, sporta objektu Latvijā pielāgotību.

17. attēls. Dažādu iestāžu un objektu vides pieejamības vērtējums personām ar redzes traucējumiem (%).

A17. Lūdzu, novērtējiet, cik pielāgoti personām ar redzes traucējumiem ir dažādi objekti un iestādes Latvijā (vides pieejamība)?

Bāze: respondenti ar redzes traucējumiem, 2024, n=66; 2020, n=35*; 2014, n=29**

17. attēls. Dažādu iestāžu un objektu vides pieejamības vērtējums personām ar redzes traucējumiem – turpinājums (%).

A17. Lūdzu, novērtējiet, cik pielāgoti personām ar redzes traucējumiem ir dažādi objekti un iestādes Latvijā (vides pieejamība)?

Bāze: respondenti ar redzes traucējumiem, 2024, n=66; 2020, n=35*; 2014, n=29**

2.18. Ielu infrastruktūras un citu risinājumu pašvaldībā vērtējums personām ar redzes traucējumiem

Krustojumi ar skaņas signāliem un sabiedriskā transporta pieejamība augsti novērtēta, bet ielu segums un ietvju malas rada problēmas personām ar redzes traucējumiem

Novērtējot ielu infrastruktūru un citus risinājumus personām ar redzes traucējumiem pašvaldībā, vērtējums "labi" vai "apmierinoši" biežāk ir saņemts par krustojumiem (luksofori ar skaņas signālu, izgaismotas gājēju pārejas) (66%: 30% "labi" un 36% "apmierinoši"), skaņas signāliem sabiedriskajā transportā (durvju atvēršana un aizvēršana, pieturu nosaukumi) (60%: 33% "labi" un 27% "apmierinoši"), sabiedriskā transporta pieturvietu samērīgumu ar transportlīdzekļu kāpņu augstumu (67%: 20% "labi" un 47% "apmierinoši") un sabiedrisko transportlīdzekļu margām atbilstošā krāsā (52%: 23% "labi" un 29% "apmierinoši") (sk. 18.attēlu). Biežāk vērtējums "slikti" saistībā ar ielu infrastruktūras un citu risinājumu pieejamību personām ar redzes traucējumiem, ir saņemts par ielu ceļu segumu (53%), ietvju malām (52%%) un ielu šķērsošanas vietu līmeņa atbilstību brauktuvei (45%). 2024. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējām aptaujām 2014. gadā un 2020. gadā vērtējums ielu infrastruktūras un citu risinājumu pielāgotībai personām ar redzes traucējumiem pašvaldībā nav būtiski mainījies. Lai arī 2024. gada aptaujas dati neuzrāda statistiski nozīmīgu atšķirību, tomēr iezīmējas tendence, ka Rīgā dzīvojošie (62%) biežāk ar vērtējumu "slikti" novērtējušas ielu šķērsošanas vietu līmeņa un brauktuves savstarpējo atbilstību personām ar redzes traucējumiem.

18. attēls. Ielu infrastruktūras un citu risinājumu pašvaldībā vērtējums personām ar redzes traucējumiem (%).

A18. Lūdzu, novērtējiet ielu infrastruktūru un citus risinājumus personām ar redzes traucējumiem Jūsu pašvaldībā.

Bāze: respondenti ar redzes traucējumiem, 2024, n=66; 2020, n=35*; 2014, n=29**

2.19. Informācijas pieejamības vērtējums par dažādiem pakalpojumiem personām ar dzirdes traucējumiem

Informācijas pieejamība dzirdes traucējumu gadījumā uzlabojas veselības aprūpes un televīzijas jomās, bet krasi pasliktinās izglītības un nodarbinātības atbalstā

Aptaujā piedalījās 57 respondenti ar dzirdes traucējumiem. Novērtējot informācijas pieejamību personām ar dzirdes traucējumiem par dažādiem pakalpojumiem, vērtējums "labi" vai "apmierinoši" biežāk ir saņemts par veselības aprūpes pakalpojumiem (65%: 23% "labi" un 42% "apmierinoši"), kultūras pasākumiem (60%: 25% "labi" un "35% "apmierinoši"), tehniskajiem palīglīdzekļiem, asistenta pakalpojumiem (56%: 23% "labi" un 33% "apmierinoši"), valsts, pašvaldības iestāžu sniegtajiem pakalpojumiem (56%: 9% "labi" un 47% "apmierinoši") un informāciju (subtitriem) Latvijas Televīzijā (54%: 35% "labi" un 19% "apmierinoši") (sk. 19. attēlu). Retāk vērtējums "labi" vai "apmierinoši" saistībā ar informācijas pieejamību personām ar dzirdes traucējumiem, ir saņemts par vispārējās (17%: 5% "labi" un 12% "apmierinoši"), pirmskolas (13%: 2% "labi" un 11% "apmierinoši") izglītības iestāžu iespējām un subsidētajām darba vietām vai nodarbinātības atbalsta pakalpojumiem (11%: 2% "labi" un 9% "apmierinoši").

Samazinās apmierinātība ar informācijas pieejamību izglītības un nodarbinātības pakalpojumiem personām ar dzirdes traucējumiem

Attiecībā uz informācijas pieejamību personām ar dzirdes traucējumiem par augstāko izglītības iestāžu iespējām, nav saņemts neviens vērtējums "labi" un tikai 9% aptaujas dalībnieku to ir novērtējuši kā apmierinošu. Citiem pakalpojumiem saistībā ar informācijas pieejamību personām ar dzirdes traucējumiem – sociālās, medicīniskās rehabilitācijas pakalpojumiem, tālākizglītības, interešu izglītības iespējām, iespējām piedalīties valsts un pašvaldību lēmumu pieņemšanas procesos – vērtējums "labi" vai "apmierinoši" saņemts robežās no 22% līdz 39%. Saistībā ar informācijas pieejamību par dažādiem pakalpojumiem personām ar dzirdes traucējumiem aptaujas dalībnieki vērtējumu "slikti" biežāk ir attiecinājuši uz subsidētajām darba vietām vai nodarbinātības pakalpojumiem (37%), tehniskajiem palīglīdzekļiem vai asistentu pakalpojumiem (33%) un informāciju (subtitriem) Latvijas Televīzijā (raidījumi, filmas, ziņas) (26%). Tomēr 2024. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējām aptaujām 2014. gadā un 2020. gadā informācijai

(subtitriem) Latvijas Televīzijā nozīmīgi ir pieaudzis vērtējums “labi” (no 23% 2014. gadā, 13% 2020. gadā līdz 35% 2024. gadā). Kopš 2014. gada vērtējums “labi” vai “apmierinoši” ir būtiski samazinājies informācijas pieejamībai par tādiem pakalpojumiem kā vispārējās izglītības (no 40% 2014. gadā, 43% 2020. gadā līdz 17% 2024. gadā), tālākizglītības, interešu izglītības (44% 2014. gadā, 36% 2020. gadā līdz 23% 2024. gadā), pirmskolas izglītības (23% 2014. gadā, 53% 2020. gadā līdz 13% 2024. gadā) un augstāko izglītības (40% 2014. gadā, 25% 2020. gadā līdz 9% 2024. gadā) iestāžu iespējām, kā arī subsidētajām darba vietām vai nodarbinātības atbalsta pakalpojumiem (49% 2014. gadā, 26% 2020. gadā līdz 11% 2024. gadā).

19. attēls. Informācijas pieejamības vērtējums par dažādiem pakalpojumiem personām ar dzirdes traucējumiem (%).

A19. Kopumā, kā Jūs vērtējat informācijas pieejamību personām ar dzirdes traucējumiem par dažādiem pakalpojumiem un iespējām?

Bāze: respondenti ar dzirdes traucējumiem, 2024, n=57; 2020, n=40*; 2014, n=47*

19. attēls. Informācijas pieejamības vērtējums par dažādiem pakalpojumiem personām ar dzirdes traucējumiem – turpinājums (%).

A19. Kopumā, kā Jūs vērtējat informācijas pieejamību personām ar dzirdes traucējumiem par dažādiem pakalpojumiem un iespējām?

Bāze: respondenti ar dzirdes traucējumiem, 2024, n=57; 2020, n=40*; 2014, n=47*

2.20. Dažādu iestāžu un objektu vides pieejamības vērtējums personām ar dzirdes traucējumiem

Ārstniecības iestādes un aptiekas visvairāk pielāgotas personām ar dzirdes traucējumiem, bet tūrisma objekti un kultūras vietas atpaliek

Novērtējot dažādu iestāžu un objektu pilnīgu vides pielāgotību personām ar dzirdes traucējumiem, biežāk par pilnīgi pielāgotām ir atzītas ārstniecības iestādes (35%), aptiekas (30%), veikali (26%), sabiedriskais transports (26%), bankas (19%) un bibliotēkas (14%) (sk. 20.attēlu). Retāk vērtējums "pilnībā pielāgoti" ir sniegts par sporta objektiem (7%), teātriem, kinoteātriem, kultūras namiem (5%), tūrisma objektiem Latvijas teritorijā (4%), muzejiem (5%), baznīcām (4%), izglītības iestādēm (4%) un restorāniem, kafejnīcām, bāriem (2%). Vērtējumu "nav pielāgoti" aptaujas dalībnieki biežāk ir attiecinājuši uz baznīcām (30%), valsts, pašvaldību iestādēm (25%) un veikaliem (25%). 2024. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējām aptaujām 2014. gadā un 2020. gadā pilnīgas pielāgotības vērtējums dažādu iestāžu un objektu vides pieejamībai personām ar dzirdes traucējumiem nozīmīgi ir pieaudzis ārstniecības iestādēm (no 9% 2014. gadā, 8% 2020. gadā līdz 35% 2024. gadā), veikaliem (no 13% 2014. gadā, 10% 2020. gadā līdz 26% 2024. gadā), aptiekām (no 13% 2014. gadā, 8% 2020. gadā līdz 30% 2024. gadā) un valsts un pašvaldību iestādēm (no 5% 2020. gadā līdz 23% 2024. gadā), turpretim Latvijas teritorijas tūrisma objektu pieejamībai personām ar dzirdes traucējumiem vērtējums "labi" ir samazinājies no 11% 2014. gadā, 18% 2020. gadā līdz 4% 2024. gadā.

20. attēls. Dažādu iestāžu un objektu vides pieejamības vērtējums personām ar dzirdes traucējumiem (%).

A20. Lūdzu, novērtējiet, cik pielāgoti personām ar dzirdes traucējumiem ir dažādi objekti un iestādes Latvijā?

Bāze: respondenti ar dzirdes traucējumiem, 2024, n=57; 2020, n=40*; 2014, n=47*

20. attēls. Dažādu iestāžu un objektu vides pieejamības vērtējums personām ar dzirdes traucējumiem – turpinājums (%).

A20. Lūdzu, novērtējiet, cik pielāgoti personām ar dzirdes traucējumiem ir dažādi objekti un iestādes Latvijā?

Bāze: respondenti ar dzirdes traucējumiem, 2024, n=57; 2020, n=40*; 2014, n=47*

2.21. Informācijas pieejamības vērtējums par dažādiem pakalpojumiem personām ar intelektuālās attīstības traucējumiem

Grūtības piekļūt informācijai par valsts iestāžu palīdzību un īpašām darba vietām personām ar intelektuālās attīstības traucējumiem

Aptaujā piedalījās 38 respondenti ar intelektuālās attīstības traucējumiem vai viņu aizgādņi. Novērtējot informācijas pieejamību par dažādiem pakalpojumiem, vērtējums "viegli" vai "dažreiz viegli" biežāk saņemts par sociālo darbinieku palīdzību (17 atbildes: 9 atbildes "viegli" un 8 atbildes "dažreiz viegli"), izklaides pasākumiem (16 atbildes: 8 atbildes "viegli" un 8 atbildes "dažreiz viegli"), iespējām saņemt ārstu palīdzību (13 atbildes: 7 atbildes "viegli" un 6 atbildes "dažreiz viegli") un asistentu, palīgu pakalpojumiem (13 atbildes: 7 atbildes "viegli" un 6 atbildes "dažreiz viegli") (sk. 21.attēlu).

Retāk vērtējums "viegli" vai "dažreiz viegli" saistībā ar informācijas pieejamību par pakalpojumiem personām ar intelektuālās attīstības traucējumiem, saņemts par pašvaldības darbinieku palīdzību (8 atbildes: 4 atbildes "viegli" un 4 atbildes "dažreiz viegli"), iespēju apmeklēt skolas (8 atbildes: 5 atbildes "viegli" un 3 atbildes "dažreiz viegli"), valsts iestāžu darbinieku palīdzību (7 atbildes: 2 atbildes "viegli" un 5 atbildes "dažreiz viegli"), mācībām un kursiem (5 atbildes: 3 atbildes "viegli" un 2 atbildes "dažreiz viegli"). Attiecībā uz informācijas pieejamību par īpašām darba vietām personām ar invaliditāti, 3 aptaujas dalībnieki ir snieguši vērtējumu "viegli" (2 atbildes) vai "dažreiz viegli" (1 atbilde).

Visbiežāk vērtējums "grūti" vai "dažreiz grūti" saistībā ar informācijas pieejamību par dažādiem pakalpojumiem personām ar intelektuālās attīstības traucējumiem ir saņemts par valsts iestāžu darbinieku palīdzību (26 atbildes: 14 atbildes "grūti" un 12 atbildes "dažreiz grūti"), iespējām saņemt ārstu palīdzību (25 atbildes: 8 atbildes "grūti" un 17 atbildes "dažreiz grūti"), īpašām darba vietām cilvēkiem ar invaliditāti (25 atbildes: 24 atbildes "grūti" un 1 atbilde "dažreiz grūti") un pašvaldību darbinieku palīdzību (24 atbildes: 12 atbildes "grūti" un 12 atbildes "dažreiz grūti").

21. attēls. Informācijas pieejamības vērtējums par dažādiem pakalpojumiem personām ar intelektuālās attīstības traucējumiem, skaits.

	Viegli	Dažreiz viegli	Dažreiz grūti	Grūti	Grūti pateikt
Informācija par sociālo darbinieku palīdzību					
2024, n=38*	9	8	9	11	1
2020, n=23**	2			15	
2014, n=6**	1				3
Informācija par izklaides pasākumiem					
2024, n=38*	8	8	9	8	5
2020, n=23**	8			11	
2014, n=6**					5
Informācija par iespējām saņemt ārstu palīdzību					
2024, n=38*	7	6	17	8	
2020, n=23**	5			5	2
2014, n=6**	2				1
Informācija par asistentu/ palīgu pakalpojumiem					
2024, n=38*	7	6	8	14	3
2020, n=23**	4			16	
2014, n=6**	1			1	3
Informācija par pašvaldības darbinieku palīdzību					
2024, n=38*	4	4	12	12	6
2020, n=23**	2			15	
2014, n=6**	2			1	1
Informācija par iespēju apmeklēt skolas					
2024, n=38*	5	3	6	10	14
2020, n=23**	5			14	1
2014, n=6**	3				1
Informācija par valsts iestāžu darbinieku palīdzību					
2024, n=38*	2	5	12	14	5
2020, n=23**	2			17	
2014, n=6**	2			1	1
Informācija par cita veida mācībām un kursiem					
2024, n=38*	3	2	4	17	12
2020, n=23**				15	1
2014, n=6**	2			1	1
Informācija par īpašām darba vietām cilvēkiem ar invaliditāti					
2024, n=38*	2	1	1	24	10
2020, n=23**				23	
2014, n=6**				2	3

A21. Cik viegli vai grūti Jums/ Jūsu aizgādniecībā esošai personai ir iegūt informāciju par šādiem pakalpojumiem?

Bāze: respondenti ar intelektuālās attīstības traucējumiem, 2024, n=38*; 2020, n=23**; 2014, n=6**

Piezīme – 2020. un 2014. gadā atbilžu varianti “Dažreiz viegli” un “Dažreiz grūti” tika apvienoti vienā “Dažreiz viegli, dažreiz grūti” atbilžu variantā. Ņemot vērā, ka šīs atbildes nav salīdzināmas ar 2024. gada datiem, grafikā tās neattēlo.

3. Galvenie secinājumi

Atbalstošas attieksmes pieaugums veselības aprūpē un sabiedriskajā transportā, taču darba devēju diskriminācija saglabājas augsta

Sabiedrības attieksme: kopumā vērtējot Latvijas sabiedrības, dažādu institūciju un iestāžu pārstāvju attieksmi, visvairāk atbalstošu attieksmi cilvēki ar invaliditāti izjūt ģimenē (74%). Atbalstoša attieksme vairāk vērojama aprūpes iestāžu pārstāvju (46%), kaimiņu (45%), veikalu darbinieku (32%), sabiedrisko transportlīdzekļu vadītāju (29%), banku darbinieku (27%), apkārtējās sabiedrības indivīdu (26%), valsts un pašvaldību iestāžu (23%) darbinieku vidū.
Salīdzinot ar iepriekšējo 2020. gadā veikto aptauju, atbalstošas attieksmes vērtējums 2024. gadā biežāk ir attiecināts uz veselības iestāžu pārstāvjiem, pārdevējiem veikalos, sabiedrisko transportlīdzekļu vadītājiem un kopumā apkārtējo sabiedrību publiskās vietās. Vēl joprojām augstāks diskriminējošas attieksmes īpatsvars pret personām ar invaliditāti ir izjūtams no darba devējiem (25%), apkārtējās sabiedrības veikalos vai citās publiskajās vietās (16%), izglītības iestādēs (13%) un veselības aprūpes iestādēs (12%).
Jāatzīmē, ka veselības aprūpes iestāžu, transportlīdzekļu vadītāju atbalstošas attieksmes vērtējums, salīdzinot ar 2014.gadu, ir uzlabojies. Tiesībsargājošām iestādēm diskriminējošas attieksmes īpatsvars 2024. gadā ir samazinājies arī salīdzinājumā ar 2014. gadu. Turpretī darba devējiem diskriminējošas attieksmes vērtējums 2024. gadā vēl joprojām ir augstāks, salīdzinot ar 2014. gadu.

Zināšanas par atbalsta iestādēm diskriminācijas gadījumā nemainās, bet pieaug to personu skaits, kas izvēlas nerīkoties

Informētība par rīcību diskriminācijas gadījumā: gandrīz trešā daļa (29%) aptaujas dalībnieku norādījuši, ka zina iestādi, kurā vērsties par diskriminācijas aizlieguma pārkāpumu.
Salīdzinot 2024. gada aptaujas datus ar 2020. gadā veikto aptauju, vispārējais zināšanu līmenis par konkrētu iestādi, kurā vērsties pārkāpumu gadījums, nav mainījies. Tie, kuri nezina par iestādi, kurā vērsties saistībā ar diskriminācijas pārkāpumiem, biežāk ir sastopami vecuma grupā līdz 40 gadiem (83%), cittautiešu vidū (84%) un personu vidū, kas nepiedalās sociālajās aktivitātēs (80%).

Nedaudz vairāk nekā ceturtā daļa (26%) pēc palīdzības vērstos pie draugiem vai ģimenes. Tikai tad kā nākamās biežāk norādītas atbalsta iestādes vai organizācijas, kurās vērstos pēc palīdzības diskriminējošas vai nevienlīdzīgas attieksmes gadījumā pret personām ar invaliditāti, kā Tiesībsarga birojs (24%), personu ar invaliditāti nevalstiska organizācija (20%) un policija (17%). Četru gadu laikā ir nozīmīgi mainījusies iestāžu vai organizāciju loma saistībā ar vēršanos pēc palīdzības. Vienīgi policijai nav būtiski mainījies atbildējušo īpatsvars, kas vērstos tajā pēc palīdzības, kamēr citām galvenajām institūcijām vai organizācijām samazinājies atbildējušo īpatsvars. Turklāt, 2024. gadā nozīmīgi ir pieaudzis atbildējušo īpatsvars, kuri pēc palīdzības nevērstos (no 5% 2014. gadā līdz 24% 2024. gadā).

Viņu vidū biežāk ir personas vecumā no 61 gada (35%), kurām dzīves kvalitāte salīdzinājumā ar situāciju pirms pieciem gadiem kopumā ir pasliktinājusies (36%), kas nepiedalās aktivitātēs, lai palīdzētu cilvēkiem ar invaliditāti (37%), kā arī vispār nepiedalās nevienā no sociālajām aktivitātēm (34%).

Intereses un aktivitāšu trūkums ir galvenie šķēršļi līdzdalībai sociālajās aktivitātēs, kamēr finansiālie ierobežojumi zaudē nozīmi

Līdzdalība sociālajās aktivitātēs: divas piektdaļas (44%) aptaujas dalībnieku atbildējuši, ka nav iesaistīti sociālajās aktivitātēs. Biežāk personas, kam sarunvaloda nav latviešu valoda (58%), Rīgā dzīvojošie (52%), ar kustību traucējumiem (60%) norādījušas, ka nav līdzdarbojušās kādā no nevalstiskajām organizācijām vai iesaistījušās kādā no sociālajām aktivitātēm. Lai arī personu īpatsvars, kas atbildējušas, ka nepiedalās nevienā no sociālajām aktivitātēm, nav būtiski mainījies salīdzinājumā ar 2020. gada aptaujas datiem, tomēr tas ir ievērojami pieaudzis salīdzinājumā ar 2014. gada aptaujas datiem. Nedaudz mazāk kā puse (40%) aptaujas dalībnieku ir kādas personu ar invaliditāti nevalstiskās organizācijas biedri vai interesenti. Galvenie sociālo līdzdalību kavējošie iemesli ir intereses trūkums (27%), finansiālu līdzekļu nepietiekamība (22%) un interesēm atbilstošu sociālo aktivitāšu trūkums pašvaldībā (17%). Jāuzsver, ka kopš 2014. gada ievērojami samazinājies atbildējušo īpatsvars, kuri kā līdzdalību sociālajās aktivitātēs kavējošu iemeslu norādījuši finansiālu līdzekļu nepietiekamību.

Pieaug personu skaits ar pasliktinātu dzīves kvalitāti, īpaši starp senioriem un personām ar kustību vai cita veida ilgstošiem veselības traucējumiem

Dzīves kvalitāte: kopš 2020. gada aptaujas nav būtiski mainījies vērtējums par dzīves kvalitātes uzlabošanos (7% situācija ir būtiski uzlabojusies, savukārt 25% dzīves kvalitāte nedaudz uzlabojusies). Tajā pašā laikā ir samazinājies personu īpatsvars, kuru dzīves kvalitāte pēdējo piecu gadu laikā nav mainījusies (no 33% 2020. gadā līdz 26% 2024. gadā), tādējādi pieaudzis personu loks, kurām dzīves kvalitāte ir būtiski pasliktinājusies (no 15% 2020. gadā līdz 23% 2024. gadā). Biežāk par situācijas būtisku pasliktināšanos ir norādījušas personas vecumā virs 61 gada (33%), ar ienākumiem līdz 250 EUR uz vienu cilvēku ģimenē (33%), ar kustību traucējumiem (31%) vai cita veida ilgstošiem veselības traucējumiem (33%).

Situācija veselības un sociālajos pakalpojumos: stabils progress veselības aprūpē, bet kritums sociālajā aprūpē un rehabilitācijā

Situācija veselības un sociālo pakalpojumu jomās: Vērtējums par situācijas uzlabošanos veselības un sociālo pakalpojumu jomās kopš 2020. gada nav būtiski mainījies. Joprojām salīdzinoši vairāk aptaujas dalībnieku norādījuši, ka situācija ir uzlabojusies tehnisko palīglīdzekļu pieejamībā (24%), sociālās rehabilitācijas pakalpojumu pieejamībā (20%) un veselības aprūpē (19%). Turklāt veselības aprūpes jomā vērtējumam par situācijas uzlabošanos jau kopš 2014. gada ir vērojama augšupejoša tendence.

Arī pārējo veselības un sociālajiem pakalpojumu (sporta centru, pasākumu, asistenta, medicīniskās rehabilitācijas, sociālās aprūpes un surdotulka pakalpojumiem) vērtējums par situācijas uzlabošanas pēdējo 5 gadu laikā nav būtiski mainījies, izņemot atbalsta pieejamībai patstāvīgai dzīvei sabiedrībā, par kuru 9% 2024. gadā norādījuši situācijas uzlabošanos.
Vērtējumam par situācijas uzlabošanos salīdzinājumā ar 2014. gada aptaujas datiem sporta centru, pasākumu, medicīniskās rehabilitācijas pakalpojumu un sociālās aprūpes pakalpojumu pieejamībai ir vērojama lejupejoša tendence.

Nav būtisku uzlabojumu dažādās sabiedrības dzīves jomās, bet speciālās izglītības pieejamības vērtējums pasliktinās

Situācijas dažādās sabiedrības dzīves jomās: Vērtējums jomās par situācijas uzlabošanos dažādās sabiedrības dzīves jomās kopš 2020. gada nav būtiski mainījies. Joprojām salīdzinoši vairāk aptaujas dalībnieku norādījuši, ka situācija ir uzlabojusies kultūras pakalpojumu (25%), televīzijas programmu pieejamībai (23%) (būtisks kāpums kopš 2014. gada), informācijas pieejamībai par valsts un pašvaldību sniegtajiem pakalpojumiem (17%), sadarbībai ar valsts un pašvaldību institūcijām (16%) un mūžizglītības un interešu izglītības pieejamībai (15%). Attiecībā uz pieejamību speciālajām izglītības programmām vispārējās izglītības iestādēs, 2024. gadā nozīmīgi mazāk (8%) norādījuši situācijas uzlabošanos (salīdzinājumā ar 14% 2020. gadā, 13% 2014. gadā). Personas līdz 40 gadiem (19%), ar 3 un lielāku cilvēku skaitu mājsaimniecībā (18%), ar garīga rakstura traucējumiem (23%), kuri ir ziņojuši par nepilnībām, kas ierobežo personu ar invaliditāti tiesības (20%) un piedalījušies sabiedriskajās aktivitātēs personu ar invaliditāti atbalstam (15%), biežāk norādījuši, ka situācija speciālo izglītības programmu pieejamībā vispārējās izglītības iestādēs ir pasliktinājusies.

Lai gan sakaru un tehnoloģiju pieejamība uzlabojas, ceļu infrastruktūras kvalitāte turpina pasliktināties

Situācijas vides pieejamības jomā: salīdzinoši vairāk aptaujas dalībnieku norādījuši, ka situācija ir uzlabojusies tādiem pakalpojumiem kā sakari un tehnoloģijas (39%), sabiedriskais transports (32%), vide valsts un pašvaldību ēkās (28%), sabiedriskā transporta pieturvietas (28%), Latvijas tūrisma objekti, apskates vietas (25%) un dzelzceļa stacijas (19%). Kaut arī aptaujas dalībnieki biežāk norāda, ka sakaru un tehnoloģiju pakalpojumu pieejamība ir uzlabojusies, tomēr kopš 2014. gada varam vērot samazinājumu attiecībā uz situācijas uzlabošanos.

Ceļu infrastruktūras pakalpojumiem 2024. gadā pieaudzis atbildējušo īpatsvars, kas atzīst situācijas pasliktināšanos (no 22% 2020. gadā līdz 32% 2024. gadā).

Vides pielāgojumi personām ar kustību traucējumiem uzlabojas ārstniecības iestādēs un sabiedriskajā transportā, bet ceļu infrastruktūra joprojām slikti novērtēta

Novērtējot dažādu iestāžu un objektu pilnīgu **vides pielāgotību personām ar kustību traucējumiem**, biežāk par pilnīgi pielāgotām ir atzītas ārstniecības iestādes (57%), aptiekas (44%), veikali (34%), bankas (28%), valsts un pašvaldību iestādes (27%) un sabiedriskais transports (23%). Retāk vērtējums "pilnībā pielāgoti" ir sniegts par tūrisma objektiem Latvijas teritorijā (6%), izglītības iestādēm (6%) un restorāniem (5%). Novērtējot ielu infrastruktūru un citus risinājumus cilvēkiem ar kustību traucējumiem pašvaldībā, visvairāk vērtējumu "labi" vai "apmierinoši" ir saņemts par pašregulējamiem luksoforiem, ieskaitot pogas augstumu (59%: 41% "labi" un 18% "apmierinoši"), turklāt šī risinājuma novērtējums ar "labi" ir pieaudzis no 16% 2014. gadā līdz 41% 2024. gadā. Katrs otrais aptaujas dalībnieks ar vērtējumu "labi" vai "apmierinoši" ir novērtējis ielu šķērsošanas vietu līmeņa atbilstību brauktuvei (56%: 9% "labi" un 47% "apmierinoši") un gandrīz katrs otrais aptaujas dalībnieks ar vērtējumu "labi" vai "apmierinoši" ir novērtējis invalīdu autostāvvietas uz ielām un pie sabiedriskajām ēkām (42%: 20% "labi" un 22% "apmierinoši"). Salīdzinoši retāk vērtējums "labi" vai "apmierinoši" saistībā ar infrastruktūras pielāgotību personām ar kustību traucējumiem, ir saņemts par ielu ceļu segumu (38%: 7% "labi" un 31% "apmierinoši"). Turklāt 60% cilvēku ar kustību traucējumiem ielu ceļu segumam ir snieguši vērtējumu "slikti".
2024. gadā salīdzinājumā ar 2014. gada un 2020. gada aptaujām vērtējums "pilnībā pielāgoti" ir pieaudzis ārstniecības iestādēm, aptiekām, veikaliem, sabiedriskajam transportam, valsts un pašvaldību iestādēm, muzejiem un baznīcām.

Vides pielāgojumi uzlabojas aptiekās un sabiedriskajā transportā, bet ceļu infrastruktūra joprojām rada problēmas personām ar redzes traucējumiem

Novērtējot dažādu iestāžu un objektu pilnīgu **vides pielāgotību cilvēkiem ar redzes traucējumiem**, biežāk par pilnīgi pielāgotiem ir atzītas ārstniecības iestādes (30%), aptiekas (24%), bibliotēkas (21%), bankas (20%), valsts un pašvaldību iestādes (18%), sabiedriskais transports (18%) un veikali (17%). Novērtējot ielu infrastruktūru un citus risinājumus cilvēkiem ar redzes traucējumiem pašvaldībā, biežāk vērtējums "labi" vai "apmierinoši" ir saņemts par krustojumiem (luksofori ar skaņas signālu, gājēju pārejas izgaismotas) (66%: 30% "labi" un 36% "apmierinoši"), skaņas

signāliem sabiedriskajā transportā (60%: 33% “labi” un 27% “apmierinoši”), sabiedriskā transporta pieturvietu samērīgumu ar transportlīdzekļu kāpņu augstumu (67%: 20% “labi” un 47% “apmierinoši”) un sabiedrisko transportlīdzekļu margām atbilstošā krāsā (52%: 23% “labi” un 29% “apmierinoši”). Biežāk vērtējums “slikti” saistībā ar ielu infrastruktūras un citu risinājumu pieejamību cilvēkiem ar redzes traucējumiem, ir saņemts par ielu ceļu segumu (53%), ietvju malām (52%) un ielu šķērsošanas vietu līmeņa atbilstību brauktuvei (45%).
2024. gadā salīdzinājumā ar 2014. gada un 2020. gada aptaujām vērtējums “pilnībā pielāgoti” ir pieaudzis aptiekām, sabiedriskajam transportam, ārstniecības iestādēm, veikaliem, valsts un pašvaldību iestādēm, un bankām.

Vides pielāgojumi uzlabojas ārstniecības iestādēs, veikalos un valsts iestādēs personām ar dzirdes traucējumiem

Novērtējot dažādu iestāžu un objektu pilnīgu **vides pielāgotību personām ar dzirdes traucējumiem**, biežāk par pilnīgi pielāgotiem ir atzītas ārstniecības iestādes (35%), aptiekas (30%), veikali (26%), sabiedriskais transports (26%), bankas (19%) un bibliotēkas (14%).
2024. gadā salīdzinājumā ar 2014. gada un 2020. gada aptaujām vērtējums “pilnībā pielāgoti” ir pieaudzis ārstniecības iestādēm, veikaliem, aptiekām un valsts un pašvaldību iestādēm.

Medicīna, rehabilitācija un pabalsti joprojām prioritātes, bet pieprasījums pēc vides pieejamības un nodarbinātības atbalsta pieaug

Svarīgākās valsts un pašvaldību jomas: galvenās jomas **attiecībā uz pieaugušajiem ar invaliditāti**, par kurām valsts un pašvaldību iestādēm būtu jārūpējas vairāk, nemainīgi ir medicīnas (34%), medicīnas rehabilitācijas pakalpojumi (33%) un pabalstu atvieglojumu sistēma (33%). Personas ar redzes traucējumiem (39%) biežāk norādījušas, ka valsts un pašvaldību iestādēm vairāk ir jārūpējas par vides pieejamību. Sociālās rehabilitācijas pakalpojumus biežāk norādījušas personas ar garīga rakstura traucējumiem (39%). Personas vecumā līdz 60 gadiem (līdz 40 gadiem: 42%, no 41 līdz 60 gadiem: 37%), strādājošie (36%), ar garīga rakstura traucējumiem (49%), biežāk norādījušas atbalstu nodarbinātībai.

Iekļaujoša izglītība un medicīna izceļas kā galvenās jomas, kurās nepieciešams lielāks valsts un pašvaldību atbalsts bērniem ar invaliditāti

Iekļaujoša izglītība (35%), medicīnas rehabilitācijas pakalpojumi (32%), medicīnas pakalpojumi (27%) un pabalstu sistēma (27%) nemainīgi ir galvenās jomas **attiecībā uz bērniem ar invaliditāti**, par kurām valsts un pašvaldību iestādēm būtu jārūpējas vairāk.

Kultūras pasākumi un veselības aprūpe saņem vispozitīvākos vērtējumus par informācijas pieejamību personām ar kustību traucējumiem

Informācijas pieejamība par dažādiem pakalpojumiem personām ar invaliditāti: personas ar kustību traucējumiem vērtējumu "labi" vai "apmierinoši" biežāk sniedza informācijas pieejamībai par kultūras pasākumiem (65%: 20% "labi" un 45% "apmierinoši"), veselības aprūpes pakalpojumiem (60%: 21% "labi" un 39% "apmierinoši"), sabiedrisko transportu (59%: 20% "labi" un 39% "apmierinoši"), tehniskajiem palīglīdzekļiem vai asistentu pakalpojumiem (57%: 22% "labi" un 35% "apmierinoši") un vides pieejamību valsts un pašvaldību iestādēs (52%: 14% "labi" un 38% "apmierinoši").

Informācijas pieejamība personām ar redzes traucējumiem vispozitīvāk novērtēta tehnisko palīglīdzekļu, veselības aprūpes un kultūras pasākumu jomās

Novērtējot informācijas pieejamību personām ar redzes traucējumiem par dažādiem pakalpojumiem, salīdzinoši biežāk vērtējums "labi" vai "apmierinoši" ir saņemts par tehniskajiem palīglīdzekļiem vai asistentu pakalpojumiem (62%: 23% "labi" un 39% "apmierinoši"), veselības aprūpes pakalpojumiem (60%: 15% "labi" vai 45% "apmierinoši"), kultūras pasākumiem (60%: 15% "labi" vai 45% "apmierinoši"), informāciju Latvijas Televīzijā (raidījumiem, filmām, ziņām) (58%: 14% "labi" vai 44% "apmierinoši") un sociālās rehabilitācijas pakalpojumiem (56%: 20% "labi" un 36% "apmierinoši").

Informācijas pieejamība par veselības aprūpi un kultūras pasākumiem saņem pozitīvus vērtējumus no personām ar dzirdes traucējumiem

Novērtējot informācijas pieejamību personām ar dzirdes traucējumiem par dažādiem pakalpojumiem, vērtējums "labi" vai "apmierinoši" biežāk ir saņemts par veselības aprūpes pakalpojumiem (65%: 23% "labi" un 42% "apmierinoši"), kultūras pasākumiem (60%: 25% "labi" un "35% "apmierinoši"), tehniskajiem palīglīdzekļiem, asistenta pakalpojumiem (56%: 23% "labi" un 33% "apmierinoši"), valsts, pašvaldības iestāžu sniegtajiem pakalpojumiem (56%: 9% "labi" un 47% "apmierinoši") un informāciju (subtitriem) Latvijas Televīzijā (54%: 35% "labi" un 19% "apmierinoši").

Personām ar intelektuālās attīstības traucējumiem visvieglāk pieejama informācija par sociālo darbinieku palīdzību un izklaides pasākumiem

Novērtējot informācijas pieejamību cilvēkiem ar intelektuālās attīstības traucējumiem par dažādiem pakalpojumiem, vērtējums "viegli" vai "dažreiz viegli" biežāk saņemts par sociālo darbinieku palīdzību (17 atbildes: 9 atbildes "viegli" un 8 atbildes "dažreiz viegli"), izklaides pasākumiem (16 atbildes: 8 atbildes "viegli" un 8 atbildes "dažreiz viegli"), iespējām saņemt ārstu palīdzību (13 atbildes: 7 atbildes "viegli" un 6 atbildes "dažreiz viegli") un asistentu, palīgu pakalpojumiem (13 atbildes: 7 atbildes "viegli" un 6 atbildes "dažreiz viegli").

4. Rekomendācijas

Sabiedrības attieksmes uzlabošana un diskriminācijas mazināšana

Vēl joprojām svarīgi veicināt sabiedrībā atbalstošu attieksmi un mazināt diskriminējošu attieksmi pret personām ar invaliditāti. Primāri tādās sociālajās grupās kā darba devēji, izglītības un veselības aprūpes iestādes, ne tikai informatīvi, bet arī ar atbalsta mehānismiem, kas veicinātu savstarpējo komunikāciju un mijiedarbību.

Informētības veicināšana par rīcību diskriminācijas gadījumā

Svarīgi aktualizēt un informēt personas ar invaliditāti, viņu pārstāvjus par institūcijām vai organizācijām, kurās var vērsties diskriminējošas vai atšķirīgas attieksmes gadījumā. Svarīgi veicināt izpratni un nostiprināt pārliecību, kādu iemeslu dēļ ir nepieciešama vēršanās pēc palīdzības atbalsta institūcijās un organizācijās, saskaroties ar diskrimināciju vai atšķirīgu attieksmi.

Līdzdalības palielināšana sociālajās aktivitātēs

Iespēju robežās pašvaldību ietvaros noskaidrot, kādas sociālās aktivitātes veicinātu lielāku iesaisti personām ar invaliditāti un izvērtēt iespējas finansiāli atbalstīt interesentus (ja tas ir nepieciešams).

Dzīves kvalitātes uzlabošanas pasākumi

Dzīves kvalitātes uzlabošanas kontekstā svarīgi aktualizēt jautājumus par pabalstu sistēmām, atbalsta mehānismiem un/ vai iespējām turpināt radīt attālinātas darba vietas, kas ir pielāgotas ierobežotas pārvietošanās gadījumā un ļautu uzlabot finansiālo situāciju personām ar invaliditāti un viņu pārstāvjiem, ģimenes locekļiem.

Veselības un sociālo pakalpojumu pieejamības prioritātes

Galvenās prioritātes situācijas uzlabošanai veselības un sociālo pakalpojumu jomās ir pieejamība sociālās aprūpes pakalpojumiem, pieeja atbalstam patstāvīgai dzīvei sabiedrībā un surdotulka pakalpojuma pieejamība.

Situācijas uzlabošana sabiedrības dzīves jomās

Galvenās prioritātes situācijas uzlabošanai ir pieejamība speciālajām izglītības programmām vispārējās izglītības iestādēs, nodarbinātībai (darba iespējas) un tiesu pieejamībai pēc nepieciešamības. Saistībā ar pieejamību speciālajām izglītības programmām izglītības iestādēs, svarīgi izdalīt jautājumu, kā izglītības procesā iesaistīt personas ar psihiskām saslimšanām un/ vai intelektuālās attīstības traucējumiem.

Vides pieejamības uzlabošana personām ar invaliditāti

Galvenās prioritātes situācijas uzlabošanai ir vides pieejamība mājokļos, izglītības iestādēs, autoostās un lidostās (pēc nepieciešamības), transporta pieejamība personām ar redzes traucējumiem un uzlabojumi saistībā ar ielu infrastruktūru personām ar redzes traucējumiem, piemēram, ielu šķērsošanas vietu līmeņa atbilstību brauktuvei, jo īpaši Rīgā, pievēršot uzmanību ielu ceļa segumam un ietvju malām. Izvērtēt iespējas, kā pašvaldību ietvaros var padarīt pieejamākus publiskos objektus cilvēkiem ar redzes un kustību traucējumiem, konkrēti ēdināšanas, kultūras, izglītības iestādes un tūrisma objektus.

Valsts un pašvaldību prioritātes personām ar invaliditāti

No valsts un pašvaldību puses pieaugušajiem svarīgi nemainīgi augstā līmenī uzturēt svarīgākās esošās jomas – medicīnas, medicīnas rehabilitācijas pakalpojumus un pabalstu atvieglojumu sistēmu. Kā arī izvērtēt iespējas pašvaldību ietvaros pilnveidot vides pieejamību, jo īpaši cilvēkiem ar redzes traucējumiem, sociālās rehabilitācijas pakalpojumus, nodarbinātības atbalsta, mūžizglītības pasākumus, nodrošināt un veicināt aktīvu līdzdalību lēmumu pieņemšanās, kas var ietekmēt personu ar invaliditāti dzīvi, jo īpaši Latgales reģionā. Rūpējoties par bērniem ar invaliditāti, no valsts un pašvaldību puses pieaugošajiem svarīgi nemainīgi augstā līmenī uzturēt

svarīgākās esošās jomas – iekļaujošu izglītību, medicīnas rehabilitācijas, medicīnas pakalpojumus un pabalstu sistēmu un izvērtēt iespējas pašvaldību ietvaros pilnveidot sociālās rehabilitācijas pakalpojumus un interešu izglītību.

Informācijas pieejamības uzlabošana personām ar invaliditāti

No valsts un pašvaldību puses svarīgi nemainīgi augstā līmenī uzturēt informācijas pieejamību par esošajiem, salīdzinoši labāk novērtētajiem pakalpojumiem – tehniskajiem palīglīdzekļiem vai asistentu pakalpojumiem, veselības aprūpes pakalpojumiem, sabiedrisko transportu un kultūras pasākumiem. Izvērtēt iespējas pašvaldību ietvaros pilnveidot cilvēkiem ar redzes un kustību traucējumiem informācijas pieejamību par visa veida izglītības iespējām, sākot ar pirmskolas un noslēdzot ar mūžizglītību, medicīniskās rehabilitācijas pakalpojumiem, subsidētajām darba vietām vai nodarbinātības atbalsta pasākumiem. Komunikācijā un piedāvājot atbalstu cilvēkiem ar intelektuālās attīstības traucējumiem, pievērst uzmanību viņiem un viņu pārstāvjiem svarīgiem informācijas pieejamības aspektiem – izsmeļoša informācija vieglajā valodā par pieejamo palīdzību no valsts, pašvaldību darbinieku puses, mācībām, kursiem un īpašām darba vietām cilvēkiem ar invaliditāti.

5. Pielikums

1.tabula

Zināšanas par iestādi, kurā vērsties diskriminācijas gadījumā

A2. Vai Jūs zināt, kurā iestādē vērsties diskriminācijas aizlieguma pārkāpuma gadījumā?

Rindu %		*N*	Zinu	Nezinu
	Visa izlase	*304*	29	71
Aktivitātes, lai palīdzētu cilvēkiem ar invaliditāti (1)	Ir piedalījies kādā no aktivitātēm	*160*	33	67
	Ziņošana par tiesību pārkāpumiem *	*47*	43	57
	Ziņošana par nepilnībām	*60*	38	62
	Piedalīšanās sabiedriskajās iniciatīvās	*91*	35	65
	Sabiedriskās iniciatīvas organizēšana	*55*	49	51
	Cita atbilde **	*18*	28	72
	Neko no minētā	*98*	22	78
	Grūti pateikt *	*46*	28	72
Aktivitātes, lai palīdzētu cilvēkiem ar invaliditāti (2)	Piedalās vienā aktivitātē	*84*	21	79
	2 vai vairāk aktivitātēs	*76*	46	54
	Nepiedalās	*98*	22	78
	Grūti pateikt *	*46*	28	72
Piedalīšanās sociālajās aktivitātēs	Piedalās vienā aktivitātē	*116*	37	63
	2 vai vairāk aktivitātēs *	*40*	33	68
	Nepiedalās	*135*	20	80
	Grūti pateikt **	*13*	38	62

2.tabula

Iestādes, kurās vērstos pēc palīdzības diskriminējošās attieksmes gadījumā

A3. Kur Jūs vērstos pēc palīdzības, ja Jums nāktos saskarties ar diskriminējošu vai nevienlīdzīgu attieksmi?

Rindu %		*N*	Nekur nevērstos
	Visa izlase	*304*	24
Dzīves kvalitāte, salīdzinot ar situāciju pirms pieciem gadiem	Kopumā uzlabojusies	*96*	10
	Nav mainījusies	*79*	25
	Kopumā pasliktinājusies	*118*	36
	Grūti pateikt **	*11*	18
Aktivitātes, lai palīdzētu cilvēkiem ar invaliditāti	Piedalās vienā aktivitātē	*84*	20
	2 vai vairāk aktivitātēs	*76*	16
	Nepiedalās	*98*	37
	Grūti pateikt *	*46*	20
Piedalīšanās sociālajās aktivitātēs	Piedalās vienā aktivitātē	*116*	15
	2 vai vairāk aktivitātēs *	*40*	15
	Nepiedalās	*135*	34
	Grūti pateikt **	*13*	38

3.tabula

Pieejamība nodarbinātībai (darba iespējas)

A6. Lūdzu, novērtējiet, kā ir mainījusies Jūsu/ Jūsu pārstāvētās personas situācija šajās sabiedrības dzīves jomās, salīdzinot ar to, kāda tā bija pirms pieciem gadiem (2019. gadā)? Vai tā ir uzlabojusies, pasliktinājusies vai nav mainījusies?

Rindu %		*N*	Nav manījusies	Pasliktinājusies	Uzlabojusies	Grūti pateikt	Nav izmantots
	Visa izlase	*304*	20	22	7	11	41
Apdzīvotas vietas tips	Rīga	*168*	17	30	10	7	36
	Cita valstspilsēta (Daugavpils, Jelgava, Jēkabpils, Jūrmala, Liepāja, Ogre, Rēzekne, Valmiera, Ventspils)	*65*	22	11	2	15	51
	Cita pilsēta *	*39*	23	13	5	13	46
	Lauki *	32	25	13	3	16	44

4.tabula

Pieejamība speciālajām izglītības programmām vispārējās izglītības iestādēs

A6. Lūdzu, novērtējiet, kā ir mainījusies Jūsu/ Jūsu pārstāvētās personas situācija šajās sabiedrības dzīves jomās, salīdzinot ar to, kāda tā bija pirms pieciem gadiem (2019. gadā)? Vai tā ir uzlabojusies, pasliktinājusies vai nav mainījusies?

Rindu %		*N*	Nav manījusies	Pasliktinājusies	Uzlabojusies	Grūti pateikt	Nav izmantots
	Visa izlase	*304*	10	8	8	9	65
Vecums	Līdz 40 gadiem	*72*	19	19	11	15	35
	41-60 gadi	*118*	8	8	8	9	67
	61 un vairāk gadu	*114*	6	1	4	5	83
Cilvēku skaits mājsaimniecībā	1	*94*	4	1	4	3	87
	2	*109*	10	5	7	10	68
	3 un vairāk	*101*	15	18	11	14	43
Invaliditātes veids	Personas ar garīga rakstura traucējumiem	*57*	12	23	11	14	40
	Psihiskās saslimšanas **	*29*	14	28	7	7	45
	Intelektuālās attīstības traucējumi *	*38*	11	16	13	21	39
	Kustību traucējumi	*127*	8	4	6	6	76
	Redzes traucējumi	*66*	8	2	9	8	74
	Dzirdes traucējumi	*57*	9	5	12	7	67
	Cita veida ilgstoši veselības traucējumi	*111*	14	6	9	10	61
Aktivitātes, lai palīdzētu cilvēkiem ar invaliditāti	Ir piedalījies kādā no aktivitātēm	*160*	16	13	9	9	53
	Ziņošana par tiesību pārkāpumiem *	*47*	13	17	11	13	47
	Ziņošana par nepilnībām	*60*	13	20	10	7	50
	Piedalīšanās sabiedriskajās iniciatīvās	*91*	21	15	5	10	48
	Sabiedriskās iniciatīvas organizēšana	*55*	22	11	9	16	42
	Cita atbilde **	*18*	17	6	17	0	61
	Neko no minētā	*98*	4	1	5	3	87
	Grūti pateikt *	*46*	2	4	9	22	63

6. Aptaujas anketa

Labdien! Aicinām Jūs piedalīties aptaujā par personu ar invaliditāte situāciju Latvijā. Aptaujas aizpildīšana aizņems aptuveni 12-15 minūtes. Jūsu viedoklis mums ir ļoti nozīmīgs un mēs būsim pateicīgi par Jūsu piedalīšanos. Mēs garantējam Jūsu atbilžu anonimitāti un konfidencialitāti.

S1 [viena atbilde]

Kāds ir Jūsu dzimums?

1	Vīrietis
2	Sieviete

S2 [viena atbilde]

Lūdzu, norādiet, cik Jums ir pilnu gadu.

S3 [viena atbilde]

Kāda ir Jūsu tautība?

1	Latvietis/ latviete
2	Krievs/ krieviete
3	Cita tautība

D3 [viena atbilde]

Kur atrodas Jūsu pastāvīgā dzīvesvieta?

Saraksts ar pilsētām

D3A [viena atbilde]

Kurā novadā Jūs dzīvojat?

Saraksts ar novadiem

D3B [viena atbilde]

Kur atrodas Jūsu patstāvīgā dzīvesvieta?

Saraksts ar apdzīvotām vietām

A0 [iespējamas vairākas atbildes]

Lūdzu norādiet savu invaliditātes veidu.

1	Psihiskās saslimšanas
2	Intelektuālās attīstības traucējumi
3	Kustību traucējumi
4	Redzes traucējumi
5	Dzirdes traucējumi
6	Cita veida ilgstoši veselības traucējumi

A1 [viena atbilde rindiņā]

Kā Jūs kopumā vērtējat Latvijas sabiedrības, dažādu institūciju un iestāžu pārstāvju attieksmi pret cilvēkiem ar invaliditāti?

		Atbalstoša	Neitrāla	Diskriminējoša	Grūti
1	Valsts un pašvaldību iestādes	1	2	3	9
2	Veselības aprūpes iestādes	1	2	3	9
3	Izglītības iestādes	1	2	3	9
4	Tiesībsargājošās iestādes (tiesa, policija)	1	2	3	9
5	Sabiedrisko transportlīdzekļu vadītāji	1	2	3	9
6	Pārdevēji veikalos	1	2	3	9
7	Kaimiņi	1	2	3	9
8	Banku darbinieki	1	2	3	9
9	Publisko pasākumu organizētāji	1	2	3	9
10	Masu mediji	1	2	3	9
11	Apkārtējā sabiedrība (piem., saskarsme ar cilvēkiem veikalos, citās publiskās	1	2	3	9
12	Ģimene	1	2	3	9
13	Darba devēji	1	2	3	9

A2 [viena atbilde]

Vai Jūs zināt, kurā iestādē vērsties diskriminācijas aizlieguma pārkāpuma gadījumā?

1	Zinu
2	Nezinu

A3 [Iespējamas vairākas atbildes]

Kur Jūs vērstos pēc palīdzības, ja Jums nāktos saskarties ar diskriminējošu vai nevienlīdzīgu attieksmi?

1	Policijā
2	Tiesā
3	Tiesībsarga birojā
4	Baznīcā
5	Medijos
6	Valsts darba inspekcijā
7	Veselības inspekcijā
8	Patērētāju tiesību aizsardzības centrā
9	Personu ar invaliditāti nevalstiskajā organizācijā
10	Pie draugiem, ģimenes
90	Citur (lūdzu, precizējiet, kur?)
95	Nekur nevērstos
99	Grūti pateikt

A4 [viena atbilde]

Kā ir mainījusies Jūsu dzīves kvalitāte, salīdzinot ar situāciju pirms pieciem gadiem (2019. gadā)?

5	Būtiski uzlabojusies
4	Nedaudz uzlabojusies
3	Nav mainījusies
2	Nedaudz pasliktinājusies
1	Būtiski pasliktinājusies
9	Grūti pateikt

A5 [viena atbilde rindiņā]

Lūdzu, novērtējiet, kā ir mainījusies Jūsu/ Jūsu pārstāvētās personas situācija šajās veselības un sociālo pakalpojumu jomās, salīdzinot ar to, kāda tā bija pirms pieciem gadiem (2019. gadā)? Vai tā ir uzlabojusies, pasliktinājusies vai nav manījusies?

		Uzlabojusies	Pasliktinājusies	Nav manījusies	Grūti pateikt	Nav izmantots
1	Veselības aprūpe	3	2	1	9	10
2	Medicīniskās rehabilitācijas pakalpojumu pieejamība (piem., nodarbības pie fizikālās vai rehabilitācijas ārsta vai fizioterapeita stacionārā vai dienas stacionārā, piem., „Vaivari”)	3	2	1	9	10
3	Sociālās rehabilitācijas pakalpojumu pieejamība (piem., individuāls sociālais darbs ar klientu, specializēto darbnīcu pakalpojumi, krīzes centru, dienas aprūpes centru u.c. pakalpojumi)	3	2	1	9	10
4	Pieejamība sociālās aprūpes pakalpojumiem (piem., palīdzība cilvēkiem dzīves vietās veikt ikdienas mājas darbus un savu personisko aprūpi)	3	2	1	9	10
5	Tehnisko palīglīdzekļu pieejamība	3	2	1	9	10
6	Pieeja atbalstam patstāvīgai dzīvei sabiedrībā („pusceļa mājas”, “grupu māja” (dzīvoklis) un citi sociālie pakalpojumi)	3	2	1	9	10
7	Sporta centru un pasākumu pieejamība	3	2	1	9	10
8	Asistenta pakalpojuma pieejamība	3	2	1	9	10
9	Surdotulka pakalpojuma pieejamība	3	2	1	9	10

A6 [viena atbilde rindiņā]

Lūdzu, novērtējiet, kā ir mainījusies Jūsu/ Jūsu pārstāvētās personas situācija šajās sabiedrības dzīves jomās, salīdzinot ar to, kāda tā bija pirms pieciem gadiem (2019. gadā)? Vai tā ir uzlabojusies, pasliktinājusies vai nav manījusies?

		Uzlabo-jusies	Paslikti-nājusies	Nav manījusies	Grūti pateikt	Nav izmantots
1	Sadarbība ar valsts un pašvaldību institūcijām	3	2	1	9	10
2	Informācijas pieejamība par valsts un pašvaldību sniegtajiem pakalpojumiem (t.sk. informācija vieglā valodā, vājredzīgiem un nedzirdīgajiem)	3	2	1	9	10
3	Kultūras pasākumu pieejamība (tostarp informācija)	3	2	1	9	10
4	Pieejamība speciālajām izglītības programmām vispārējās izglītības iestādēs	3	2	1	9	10
5	Mūžizglītības un interešu izglītības pieejamība	3	2	1	9	10
6	Pieejamība nodarbinātībai (darba iespējas)	3	2	1	9	10
7	Tiesu pieejamība	3	2	1	9	10
8	Iespēja izmantot politiskās tiesības vienlīdzīgi ar citiem (vēlēt, tikt ievēlētam)	3	2	1	9	10
9	Televīzijas programmu pieejamība – ir subtitri, surdotulkojums u.c.	3	2	1	9	10

A7 [viena atbilde rindiņā]

Lūdzu, novērtējiet, kā ir mainījusies Jūsu/ Jūsu pārstāvētās personas situācija šajās vides pieejamības jomās, salīdzinot ar to, kāda tā bija pirms pieciem gadiem (2019. gadā)? Vai tā ir uzlabojusies, pasliktinājusies vai nav manījusies?

		Uzlabo-jusies	Paslikti-nājusies	Nav manījusies	Grūti pateikt	Nav izmantots
1	Vides pieejamība (valsts un pašvaldību ēkās)	3	2	1	9	10
2	Mājokļa pieejamība (vides pieejamības kontekstā)	3	2	1	9	10
3	Sabiedriskā transporta pieejamība	3	2	1	9	10
4	Sabiedriskā transporta pieturvietu pieejamība	3	2	1	9	10
5	Autoostu pieejamība	3	2	1	9	10
6	Dzelzceļa staciju pieejamība	3	2	1	9	10
7	Lidostas pieejamība	3	2	1	9	10
8	Sakaru un tehnoloģiju (t.sk., interneta resursu un mājas lapu) pakalpojumu pieejamība	3	2	1	9	10
9	Ceļu infrastruktūra	3	2	1	9	10
10	Latvijas tūrisma objektu/ apskates vietu pieejamība	3	2	1	9	10

A8 [max 3 atbildes]

Lūdzu, norādiet trīs, Jūsuprāt, svarīgākās jomas, par kurām valsts un pašvaldību iestādēm būtu jārūpējas vairāk, domājot par pieaugušajiem ar invaliditāti?

1	Vides pieejamība
2	Medicīnas pakalpojumi
3	Medicīnas rehabilitācijas pakalpojumi (nodarbības pie fizikālās vai rehabilitācijas ārsta vai fizioterapeita stacionārā vai dienas stacionārā, piemēram, „Vaivari”)
4	Sociālās rehabilitācijas pakalpojumi (individuāls sociālais darbs ar klientu, specializēto darbnīcu pakalpojumi, krīzes centru, dienas aprūpes centru u.c. pakalpojumi)

5	Pabalstu atvieglojumu sistēma
6	Atbalsts nodarbinātībai: subsidētās darbavietas, sociālie uzņēmumi u.c.
7	Mūžizglītība
8	Interešu izglītība (mūzika, māksla, sports u.c.)
9	Sociālā līdzdalība (darbība biedrībās, brīvprātīgo darbs u.c.)
10	Līdzdalība lēmumu pieņemšanā, kas ietekmē personas ar invaliditāti dzīvi (skolas pašpārvaldē, tiesā, aprūpes iestādē, izmaiņas pabalstu sistēmā u.c.)
11	Pielāgota transporta pieejamība
12	Informācijas pieejamība
13	Cilvēku ar invaliditāti tiesiskā aizsardzība (pārstāvība, aizstāvība)
14	Sociālās aprūpes pakalpojumi (pakalpojumi personai, kurai ir grūtības aprūpēt sevi vecuma vai funkcionālo traucējumu dēļ)
90	Cita joma (lūdzu, precizējiet, kāda?)
99	Grūti pateikt

A9 [max 3 atbildes]

Lūdzu, norādiet trīs, Jūsuprāt, vissvarīgākās jomas, par kurām valsts un pašvaldību iestādēm būtu jārūpējas vairāk, domājot par bērniem ar invaliditāti?

1	Vides pieejamība
2	Medicīnas pakalpojumi
3	Medicīnas rehabilitācijas pakalpojumi (nodarbības pie fizikālās vai rehabilitācijas ārsta vai fizioterapeita stacionārā vai dienas stacionārā, piemēram, „Vaivari”)
4	Sociālās rehabilitācijas pakalpojumi (individuāls sociālais darbs ar klientu, specializēto darbnīcu pakalpojumi, krīzes centru, dienas aprūpes centru u.c. pakalpojumi)
5	Pabalstu sistēma
6	Iekļaujoša izglītība
7	Interešu izglītība (mūzika, māksla, sports u.c.)
8	Sociālā līdzdalība (darbība biedrībās, brīvprātīgo darbs u.c.)
9	Līdzdalība lēmumu pieņemšanā, kas ietekmē bērnu ar invaliditāti dzīvi (skolas pašpārvaldē, tiesā, bāriņtiesā, aprūpes iestādē, izmaiņas pabalstu sistēmā u.c.)
10	Pielāgota transporta pieejamība

11	Informācijas pieejamība
12	Personu ar invaliditāti tiesiskā aizsardzība (pārstāvība, aizstāvība)
13	Sociālās aprūpes pakalpojumi (pakalpojumi personai, kurai ir grūtības aprūpēt sevi vecuma vai funkcionālo traucējumu dēļ)
90	Cita joma (lūdzu, precizējiet, kāda?)
99	Grūti pateikt

A10 [Iespējamas vairākas atbildes]

Ko Jūs personīgi/ Jūsu pārstāvētā persona esat darījis/-usi vai būtu gatavi darīt, lai palīdzētu cilvēkiem ar invaliditāti?

1	Ziņot par personu ar invaliditāti tiesību pārkāpumiem atbildīgajām institūcijām
2	Ziņot atbildīgajām institūcijām par nepilnībām (nav nodrošināta vides pieejamība u.c.), kas ierobežo personu ar invaliditāti tiesības
3	Piedalīties sabiedriskajās iniciatīvās, lai uzlabotu personu ar invaliditāti stāvokli
4	Organizēt sabiedriskās iniciatīvas, lai uzlabotu personu ar invaliditāti stāvokli
90	Cita atbilde (lūdzu, precizējiet)
95	Neko no minētā
99	Grūti pateikt

A11 [Iespējamas vairākas atbildes]

Kurās no zemāk minētajām aktivitātēm Jūs/ Jūsu pārstāvētā persona līdzdarbojaties, vai arī esat iesaistīti kādās citās sociālajās aktivitātēs?

1	Esat personu ar invaliditāti nevalstiskās organizācijas biedrs vai interesents
2	Esat citas nevalstiskās organizācijas biedrs vai interesents
3	Apgūstat tālākizglītības kursus
4	Darbojaties interešu izglītības programmās, kursos
90	Citās sociālajās aktivitātēs (lūdzu, precizējiet, kādās?)
95	Nepiedalāties nevienā no minētajām aktivitātēm
99	Grūti pateikt

A12 [Iespējamas vairākas atbildes]

Kādi ir iemesli, kāpēc Jūs nepiedalāties sociālajās aktivitātēs?

1	Pašvaldībā nav pieejamas sociālās aktivitātes, kas mani interesētu
2	Finansiālu apsvērumu dēļ (nepietiek tam līdzekļu)
3	Pašvaldībā ir pieejamas aktivitātes, taču vides nepieejamības dēļ nevaru piedalīties
90	Cita atbilde (lūdzu, precizējiet)
95	Neinteresē sociālās aktivitātes
99	Grūti pateikt

A13 [viena atbilde rindiņā]

Kopumā, kā Jūs vērtējat informācijas pieejamību par dažādiem pakalpojumiem un iespējām cilvēkiem ar invaliditāti (kustību traucējumiem)?

		Labi	Apmierinoši	Slikti	Grūti pateikt
1	Informācija par veselības aprūpes pakalpojumiem	3	2	1	9
2	Par pirmsskolas izglītības iestāžu iespējām	3	2	1	9
3	Par vispārējās izglītības iestāžu iespējām	3	2	1	9
4	Par augstāko izglītības iestāžu iespējām	3	2	1	9
5	Par tālākizglītības iespējām, interešu izglītību	3	2	1	9
6	Par valsts un pašvaldības iestāžu sniegtajiem pakalpojumiem	3	2	1	9
7	Par sociālās rehabilitācijas pakalpojumiem (individuāls sociālais darbs ar klientu, specializēto darbnīcu pakalpojumi, krīzes centru, dienas aprūpes centru u.c. pakalpojumi)	3	2	1	9
8	Par medicīniskās rehabilitācijas pakalpojumiem (nodarbības pie fizikālās vai rehabilitācijas ārsta vai fizioterapeita stacionārā vai dienas stacionārā, piemēram, „Vaivari”)	3	2	1	9
9	Par tehniskajiem palīglīdzekļiem vai asistentu pakalpojumiem	3	2	1	9
10	Par kultūras pasākumiem	3	2	1	9

11	Par iespējām piedalīties valsts/ pašvaldību lēmumu, normatīvo aktu projektu apspriešanas procesā	3	2	1	9
12	Par subsidētajām darba vietām vai nodarbinātības atbalsta pakalpojumiem	3	2	1	9
13	Par mājokļa pielāgošanu	3	2	1	9
14	Par specializēto transportu	3	2	1	9
15	Par sabiedriskā transporta pieejamību	3	2	1	9
16	Par vides pieejamību valsts un pašvaldību iestādēs	3	2	1	9

A14 [viena atbilde rindiņā]

Lūdzu, novērtējiet, cik pielāgotas personām ar kustību traucējumiem ir zemāk minētās iestādes un objekti Latvijā (vides pieejamība)?

		Pilnībā pielāgoti	Daļēji pielāgoti	Nav pielāgoti	Grūti pateikt
1	Valsts un pašvaldības iestādes	3	2	1	9
2	Ārstniecības iestādes	3	2	1	9
3	Teātri, kinoteātri, kultūras nams	3	2	1	9
4	Muzeji	3	2	1	9
5	Izglītības iestādes (bērnu dārzi, skolas, augstskolas)	3	2	1	9
6	Restorāni, kafejnīcas, bāri	3	2	1	9
7	Bibliotēkas	3	2	1	9
8	Sporta objekti	3	2	1	9
9	Baznīcas	3	2	1	9
10	Veikali	3	2	1	9
11	Bankas	3	2	1	9
12	Aptiekas	3	2	1	9
13	Tūrisma objekti Latvijas teritorijā	3	2	1	9
14	Sabiedriskais transports	3	2	1	9

A15 [viena atbilde rindiņā]

Lūdzu, novērtējiet ielu infrastruktūru un citus risinājumus cilvēkiem ar kustību traucējumiem Jūsu pašvaldībā.

		Labi	Apmierinoši	Slikti	Grūti pateikt
1	Ielu ceļu segums	3	2	1	9
2	Ielu šķērsošanas vietu līmeņa atbilstība brauktuvei	3	2	1	9
3	Sabiedriskā transporta pieturvietu samērīgums ar transportlīdzekļu kāpņu augstumu	3	2	1	9
4	Invalīdu autostāvvietas uz ielām un pie sabiedriskajām ēkām	3	2	1	9
5	Pašregulējamie luksofori (pogas augstums)	3	2	1	9

A16 [viena atbilde rindiņā]

Kopumā, kā Jūs vērtējat informācijas pieejamību cilvēkiem ar redzes traucējumiem par dažādiem pakalpojumiem un iespējām?

		Labi	Apmierinoši	Slikti	Grūti pateikt
1	Informācija par veselības aprūpes pakalpojumiem	3	2	1	9
2	Par pirmsskolas izglītības iestāžu iespējām	3	2	1	9
3	Par vispārējās izglītības iestāžu iespējām	3	2	1	9
4	Par augstāko izglītības iestāžu iespējām	3	2	1	9
5	Par tālākizglītības iespējām, interešu izglītību	3	2	1	9
6	Par valsts un pašvaldības iestāžu sniegtajiem pakalpojumiem	3	2	1	9
7	Par sociālās rehabilitācijas pakalpojumiem (individuāls sociālais darbs ar klientu, specializēto darbnīcu pakalpojumi, krīzes centru, dienas aprūpes centru u.c. pakalpojumi)	3	2	1	9
8	Par medicīniskās rehabilitācijas pakalpojumiem (nodarbības pie fizikālās vai rehabilitācijas ārsta vai fizioterapeita stacionārā vai dienas stacionārā, piemēram, „Vaivari”)	3	2	1	9

9	Par tehniskajiem palīglīdzekļiem vai asistentu pakalpojumiem	3	2	1	9
10	Par kultūras pasākumiem	3	2	1	9
11	Par iespējām piedalīties valsts/ pašvaldību lēmumu, normatīvo aktu projektu apspriešanas procesā	3	2	1	9
12	Par subsidētajām darba vietām vai nodarbinātības atbalsta pakalpojumiem	3	2	1	9
13	Par mājokļa pielāgošanu	3	2	1	9
14	Informācija Latvijas Televīzijā (raidījumi, filmas, ziņas)	3	2	1	9

A17 [viena atbilde rindiņā]

Lūdzu, novērtējiet, cik pielāgoti cilvēkiem ar redzes traucējumiem ir dažādi objekti un iestādes Latvijā (vides pieejamība)?

		Pilnībā pielāgoti	Daļēji pielāgoti	Nav pielāgoti	Grūti pateikt
1	Valsts un pašvaldības iestādes	3	2	1	9
2	Ārstniecības iestādes	3	2	1	9
3	Teātri, kinoteātri, kultūras nams	3	2	1	9
4	Muzeji	3	2	1	9
5	Izglītības iestādes (bērnu dārzi, skolas, augstskolas)	3	2	1	9
6	Restorāni, kafejnīcas, bāri	3	2	1	9
7	Bibliotēkas	3	2	1	9
8	Sporta objekti	3	2	1	9
9	Baznīcas	3	2	1	9
10	Veikali	3	2	1	9
11	Bankas	3	2	1	9
12	Aptiekas	3	2	1	9
13	Tūrisma objekti Latvijas teritorijā	3	2	1	9

14	Sabiedriskais transports (informācija pieturās, transporta maršruta numura lielums)	3	2	1	9

A18 [viena atbilde rindiņā]

Lūdzu, novērtējiet ielu infrastruktūru un citus risinājumus cilvēkiem ar redzes traucējumiem Jūsu pašvaldībā.

		Labi	Apmierinoši	Slikti	Grūti pateikt
1	Ielu ceļu segums	3	2	1	9
2	Ielu šķērsošanas vietu līmeņa atbilstība brauktuvei	3	2	1	9
3	Ietvju malas (kontrastējošs segums, malas skaidri izteiktas, taktilās virsmas pie ielu krustojumiem, vadlīnijas)	3	2	1	9
4	Krustojumi (luksofori ar skaņas signālu, gājēju pārejas izgaismotas)	3	2	1	9
5	Sabiedriskā transporta pieturvietu samērīgums ar transportlīdzekļu kāpņu augstumu (pakāpieni ir atzīmēti)	3	2	1	9
6	Skaņas signāli sabiedriskajā transportā – durvju atvēršana un aizvēršana, pieturu nosaukumi	3	2	1	9
7	Sabiedrisko transportlīdzekļu margas atbilstošā krāsā	3	2	1	9

A19 [viena atbilde rindiņā]

Kopumā, kā Jūs vērtējat informācijas pieejamību cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem par dažādiem pakalpojumiem un iespējām?

		Labi	Apmierinoši	Slikti	Grūti pateikt
1	Informācija par veselības aprūpes pakalpojumiem	3	2	1	9
2	Par pirmsskolas izglītības iestāžu iespējām	3	2	1	9
3	Par vispārējās izglītības iestāžu iespējām	3	2	1	9
4	Par augstāko izglītības iestāžu iespējām	3	2	1	9
5	Par tālākizglītības iespējām, interešu izglītību	3	2	1	9

6	Par valsts un pašvaldības iestāžu sniegtajiem pakalpojumiem	3	2	1	9
7	Par sociālās rehabilitācijas pakalpojumiem (individuāls sociālais darbs ar klientu, specializēto darbnīcu pakalpojumi, krīzes centru, dienas aprūpes centru u.c. pakalpojumi)	3	2	1	9
8	Par medicīniskās rehabilitācijas pakalpojumiem (nodarbības pie fizikālās vai rehabilitācijas ārsta vai fizioterapeita stacionārā vai dienas stacionārā, piemēram, „Vaivari”)	3	2	1	9
9	Par tehniskajiem palīglīdzekļiem vai asistentu pakalpojumiem	3	2	1	9
10	Par kultūras pasākumiem	3	2	1	9
11	Par iespējām piedalīties valsts/ pašvaldību lēmumu, normatīvo aktu projektu apspriešanas procesā	3	2	1	9
12	Par subsidētajām darba vietām vai nodarbinātības atbalsta pakalpojumiem	3	2	1	9
13	Informācija (subtitri) Latvijas Televīzijā (raidījumi, filmas, ziņas)	3	2	1	9

A20 [viena atbilde rindiņā]

Lūdzu, novērtējiet, cik pielāgoti cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem ir dažādi objekti un iestādes Latvijā?

		Pilnībā pielāgoti	Daļēji pielāgoti	Nav pielāgoti	Grūti pateikt
1	Valsts un pašvaldības iestādes	3	2	1	9
2	Ārstniecības iestādes	3	2	1	9
3	Teātri, kinoteātri, kultūras nams	3	2	1	9
4	Muzeji	3	2	1	9
5	Izglītības iestādes (bērnu dārzi, skolas, augstskolas)	3	2	1	9
6	Restorāni, kafejnīcas, bāri	3	2	1	9
7	Bibliotēkas	3	2	1	9
8	Sporta objekti	3	2	1	9

9	Baznīcas	3	2	1	9
10	Veikali	3	2	1	9
11	Bankas	3	2	1	9
12	Aptiekas	3	2	1	9
13	Tūrisma objekti Latvijas teritorijā	3	2	1	9
14	Sabiedriskais transports (vizuālā informācija pieturās, transporta maršruta numura lielums)	3	2	1	9

A21 [viena atbilde rindiņā]

Cik viegli vai grūti Jums/ Jūsu aizgādniecībā esošai personai ir iegūt informāciju par šādiem pakalpojumiem?

		Viegli	Dažreiz viegli	Dažreiz grūti	Grūti	Grūti pateikt
1	Informācija par iespējām saņemt ārstu palīdzību	4	3	2	1	9
2	Informācija par iespēju apmeklēt skolas	4	3	2	1	9
3	Informācija par cita veida mācībām un kursiem	4	3	2	1	9
4	Informācija par valsts iestāžu darbinieku palīdzību	4	3	2	1	9
5	Informācija par pašvaldības darbinieku palīdzību	4	3	2	1	9
6	Informācija par sociālo darbinieku palīdzību	4	3	2	1	9
7	Informācija par asistentu/ palīgu pakalpojumiem	4	3	2	1	9
8	Informācija par izklaides pasākumiem	4	3	2	1	9
9	Informācija par īpašām darbavietām cilvēkiem ar invaliditāti	4	3	2	1	9

D1 [viena atbilde]

Kādā valodā pārsvarā sarunājaties mājās?

1	Latviešu
2	Krievu
3	Citā

D2 [viena atbilde]

Kāda ir Jūsu augstākā iegūtā izglītība?

1	Sākumskolas izglītība
2	Pamatizglītība
3	Vidējā izglītība
4	Vidējā profesionālā izglītība
5	Augstākā izglītība

D3 [viena atbilde]

Vai Jūs strādājat?

1	Jā, uz pilnu slodzi
2	Jā, uz nepilnu slodzi
3	Veicu gadījuma darbus
4	Nē, es nestrādāju

D5 [viena atbilde]

Lūdzu, ierakstiet, cik cilvēku dzīvo Jūsu mājsaimniecībā, ieskaitot Jūs?

D6 [viena atbilde]

Kādi ir Jūsu mājsaimniecības vidējie ienākumi mēnesī pēc nodokļu nomaksas (ieskaitot stipendijas, pensijas, pabalstus utt.)?

1	Līdz 200 EUR
2	201 – 300 EUR
3	301 – 400 EUR
4	401 – 500 EUR
5	501 – 600 EUR
6	601 – 700 EUR
7	701 – 800 EUR
8	801 – 900 EUR
9	901 – 1000 EUR
10	1001 – 1200 EUR
11	1201 – 1400 EUR
12	1401 – 1600 EUR
13	1601 – 1800 EUR
14	1801 – 2000 EUR
15	2001 – 2500 EUR
16	2501 – 3000 EUR
17	3001 EUR un vairāk
18	Nebija ienākumu
99	Nevēlos atbildēt

Liels paldies par Jūsu veltīto laiku!